

Πανελλήνιος
Σύνδεσμος Ανωνύμων,
Περιορισμένης Ευθύνης &
Προσωπικών Τεχνικών Εταιρειών

Ο Ελληνικός Κατασκευαστικός Κλάδος

A | 2011

Εξαμηνιαία Έκθεση Εξελίξεων
Αρ. Τεύχους 5—Ιούλιος 2011

ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

**Πανελλήνιος
Σύνδεσμος Ανωνύμων,
Περιορισμένης Ευθύνης &
Προσωπικών Τεχνικών Εταιρειών**

Ο Ελληνικός Κατασκευαστικός Κλάδος

A | 2011

**Εξαμηνιαία Έκθεση Εξελίξεων
Αρ. Τεύχους 5 – Ιούλιος 2011**

Περιγραφή

Η παρούσα έκθεση εξελίξεων στον εγχώριο κατασκευαστικό κλάδο δεν συνιστά μία ολοκληρωμένη μελέτη των οικονομικών και λοιπών χαρακτηριστικών του κλάδου. Αποτελεί μία προσπάθεια καταγραφής και ανάλυσης των κυριότερων πρόσφατων τάσεων και προοπτικών, ώστε όλοι οι μετέχοντες σε αυτόν να μορφώσουν ταχύτερα μία εγκυρότερη άποψη. Στην κατεύθυνση αυτή αξιοποιούνται τα δεδομένα που συγκεντρώνουν και επεξεργάζονται οι υπηρεσίες του ΣΑΤΕ, καθώς, επίσης, οι ανακοινώσεις δημόσιων φορέων, όπως π.χ. η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), το Υπουργείο Οικονομίας (ΥΠΟΙΚ), το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (ΥΠΟΜΕΔΙ), η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), αλλά και άλλοι αναγνωρισμένοι ιδιωτικοί φορείς (Δ/νσεις Μελετών Τραπεζικών Ιδρυμάτων, ΙΟΒΕ, ICAP, HELLASTAT, κ.α). Η ανάλυση στην παρούσα έκθεση βασίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα ως και τις 21.07.2011. Οι εκτιμήσεις και απόψεις που διατυπώνονται στην έκθεση δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις απόψεις του συνόλου των εταιρειών-μελών του Συνδέσμου.

Ο ΣΑΤΕ

Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ανωνύμων, Περιορισμένης Ευθύνης και Προσωπικών Τεχνικών Εταιριών (ΣΑΤΕ), δημιουργήθηκε το 1965. Λειτουργεί ως μη κερδοσκοπικό Σωματείο και ως τακτικά μέλη του Συνδέσμου εγγράφονται όλες οι τεχνικές εταιρείες (ΑΕ, ΕΠΕ, ΟΕ και ΕΕ) που έχουν έδρα τους την Ελλάδα και είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (ΜΕΕΠ) του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (πρ. Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.). Στις καταστατικές του αρχές περιλαμβάνεται η προαγωγή και προστασία των συμφερόντων των επιχειρήσεων-μελών του, η μελέτη των προβλημάτων του Κλάδου και η προώθηση τεκμηριωμένων θέσεων, η διερεύνηση τεχνοοικονομικών ζητημάτων της Χώρας, που αφορούν την αξιοποίηση και μεγιστοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, ο συντονισμός των μεταξύ των μελών του ενεργειών στην εξυπηρέτηση του γενικότερου εθνικού συμφέροντος όπως και η προβολή και καταξίωση του έργου τους και τέλος, η προσφορά έγκυρης και έγκαιρης ενημέρωσης πάνω στις εξελίξεις σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Χορηγός Τεύχους

Πνευματικά Δικαιώματα - 2011

Το παρόν έργο υπόκειται στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του ΣΑΤΕ. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή εν όλω ή εν μέρει, κατά παράφραση ή διασκευή του παρόντος έργου με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό και ηχογραφήσεως ή άλλως πως σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες δικαίου περί προστασίας των δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας (Ν. 100/75, Ν. 2121/1993 κλη) και λοιπούς εν γένει κανόνες Διεθνούς Δικαίου, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδειά μας.

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ανωνύμων, Περιορισμένης Ευθύνης και Προσωπικών Τεχνικών Εταιρειών (ΣΑΤΕ)

Φειδίου 14 - 16 Αθήνα 106 78

Τηλ.: 210.3301814 – Fax: 210.3824540

e-mail: info@sate.gr

<http://www.sate.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Γενικές Διαπιστώσεις	5
2. Σύνολο κλάδου (δημόσια & ιδιωτικά έργα)	8
2.1 Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές	8
2.2 Απασχολούμενοι στις Κατασκευές	9
2.3. Συμβολή του κλάδου στην Ελληνική Οικονομία	10
2.3.1 Α.Ε.Π.	10
2.3.2 Απασχόληση.....	11
2.3.3 Επενδύσεις.....	12
3. Δημόσια έργα	14
3.1 Δείκτης Παραγωγής Έργων Πολιτικού Μηχανικού	14
3.2 Νέες δημοπρασίες δημόσιων τεχνικών έργων	15
3.3 Εγγεγραμμένες Εταιρείες στο ΜΕΕΠ	16
3.4 Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων - Μνημόνια Συνεργασίας	16
4. Ιδιωτικά έργα	17
4.1 Δείκτης Παραγωγής Οικοδομικών Έργων.....	17
4.2 Εξέλιξη βάσει των οικοδομικών αδειών για ιδιωτικά έργα.....	18
4.3 Εξέλιξη κοστολογικών στοιχείων οικοδομικής δραστηριότητας.....	20
5. Ειδικά θέματα	20
5.1 Χρηματοοικονομική ανάλυση εργοληπτικών εταιρειών τάξεων 4 ^η –7 ^η του ΜΕΕΠ	20

1. Γενικές Διαπιστώσεις

Οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις του ΚΕΠΕ, εντείνουν τις ανησυχίες για τις επιπτώσεις που προκαλεί η έλλειψη σταθερού χρηματοπιστωτικού συστήματος διαπιστώνοντας:

Για την ύφεση: Από το 3,48% στην αρχή του έτους επιδεινώνεται πλέον στο 4,43%. Ενθαρρυντικό μέσα σε αυτό το κλίμα είναι η πρόβλεψη που κάνει προς το καλύτερο για το τελευταίο τρίμηνο του έτους, αναμένοντας ύφεση 2,12% έναντι του 3,63% που προέβλεπε τον περασμένο Απρίλιο, αλλά σε κάθε περίπτωση χειρότερη από το 1,96% που είχε προβλέψει στην αρχή του έτους. Η πρόβλεψη του ΚΕΠΕ είναι χειρότερη από το 3,7% του ΔΝΤ και το 3,5% του Μεσοπρόθεσμου. Η μείωση της ύφεσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω του περιορισμού της χρηματοπιστωτικής αβεβαιότητας και της σταθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα, ώστε να υπάρξει ομαλή χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, αλλά και μέσω της αποκατάστασης της φερεγγυότητας της χώρας στις διεθνείς αγορές. Εν τούτοις θετικές τιμές, δηλαδή ανάπτυξη, προβλέπει από τα μέσα του 2012, καθώς από τότε θα αρχίσουν να αποδίδουν οι παρεμβάσεις, όπως fast track (ταχεία αδειοδότηση), αποκρατικοποιήσεις και αναδιάρθρωση εισηπρακτικών μηχανισμών.

Αποφάσεις ορόσημο για Ελλάδα και Ευρώπη

Αποφάσεις-ορόσημο έλαβαν στις Βρυξέλλες οι ηγέτες της Ευρωζώνης, πρωτίστως για την προστασία της Ελλάδας, η οποία ωστόσο θα τεθεί σύντομα σε καθεστώς «επιλεκτικής χρεοκοπίας», κατά δεύτερο λόγο για την Ιρλανδία και Πορτογαλία. Οι ηγέτες της Ευρωζώνης συμφώνησαν σε νέα χρηματοδότηση της Ελλάδας ύψους 158 δισ. €, εκ των οποίων τα 49 δισ. € θα προέλθουν από τη συμμετοχή των ιδιωτών και τα υπόλοιπα από την Ε.Ε. και το Δ.Ν.Τ. Τα βασικά σημεία του σχεδίου:

1. Νέα δάνεια 109 δισ. €
2. Επιμήκυνση δανείων του EFSF έως τα 30 έτη
3. Επιτόκιο στο 3,5%
4. Σύσταση Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου
5. Παρέμβαση στη δευτερογενή αγορά ομολόγων
6. Χορήγηση κεφαλαίων στις τράπεζες
7. Ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάπτυξη
8. Περιορισμός εξάρτησης από τους οίκους αξιολόγησης
9. Μηχανισμός για τις εγγυήσεις

Πηγή: ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ

Κοινή Δημοσιονομική Στρατηγική

Το πακέτο που συμφωνήθηκε από την ΕΕ όχι μόνο ανταπεξήλθε αλλά και υπερέβη τις προσδοκίες της αγοράς, υποστηρίζει σε έκθεσή της η Goldman Sachs καθώς υποδεικνύει την αποφασιστικότητα των Ευρωπαίων ηγετών να μην προχωρήσουν σε ένα αποδιοργανωτικό «κούρεμα» υπό τις παρούσες συνθήκες.

Τα μέτρα που προτάθηκαν για αποτροπή της εξάπλωσης της κρίσης είναι δεόντως στοχευμένα και φέρουν μεγάλη πολιτική βαρύτητα, τονίζει η Goldman Sachs. «Συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο των θεμιτών κατά τη γνώμη μας μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Σημαντική παράλειψη θεωρεί η τράπεζα την μη αύξηση του κεφαλαίου του EFSF, καθώς οι χρηματοδοτικοί του πόροι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στο νέο, διευρυμένο του ρόλου. Εκτιμά επίσης, ότι η ΕΚΤ έχει πλέον μεγαλύτερη άνεση για διενέργεια ανοιχτών πράξεων στην ευρύτερη αγορά ομολόγων της ευρωζώνης, εάν χρειαστεί.

«Εν κατακλείδι, η ευρωζώνη έχει προχωρήσει ένα βήμα παρακάτω στον εκ των προτέρων καταμερισμό του κινδύνου με λιγότερους όρους», επισημαίνει, θεωρώντας ότι η ΕΚΤ μπορεί πλέον να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο κρίνοντας πότε απειλείται η χρηματοοικονομική σταθερότητα, πότε απαιτούνται αγορές ομολόγων και πότε πρέπει να επιμεριστούν οι δημοσιονομικές ευθύνες.

Σε συνδυασμό με μια βαθύτερη δομή διακυβέρνησης και πιο δίκαιους όρους ως προς την παροχή οικονομικής βοήθειας, η δημοσιονομική αρχιτεκτονική της ευρωζώνης παίρνει επιτέλους σάρκα και οστά, καταλήγει η επενδυτική τράπεζα.

Πηγή: ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ

Για τον πληθωρισμό: Επιδεινώνεται στο 4,02% όταν το ΔΝΤ προέβλεπε με την τελευταία του έκθεση 3% έναντι 2,5% πριν. Και είναι αποτέλεσμα των μεγάλων αυξήσεων στις τιμές ενέργειας, την ολιγοπωλιακή δομή σε τομείς της οικονομίας και τις συνεχείς και μεγάλες αυξήσεις των έμμεσων φόρων, όπως ΦΠΑ. Αν δεν υπήρχαν αυτές οι τρεις επιπτώσεις, τότε ο πληθωρισμός θα είχε πέσει κάτω του 2%.

Στην τελευταία έκθεση του *IOBE* για την ελληνική οικονομία εκτιμάται ότι η ύφεση φέτος θα διαμορφωθεί στο 4% η ανεργία θα κινηθεί στην περιοχή του 16,5% στο σύνολο του έτους και ο πληθωρισμός θα διαμορφωθεί κατά μέσο όρο το 2011 στο 3,3%.

Ελλάδα και χρεοκοπία 1/2

Το περιοδικό «The Economist» στο τεύχος της 25.06.11 προτείνει, αντανακλώνοντας τις απόψεις πολλών αναλυτών και ακαδημαϊκών, την διαγραφή του μισού, περίπου ελληνικού δημοσίου χρέους, αναγνωρίζοντας βεβαίως ότι η λύση αυτή ενέχει σοβαρούς κινδύνους. Σε λύσεις του τύπου που προτείνει ο Economist καταφεύγουν χώρες που έχουν εξαντλήσει όλες τις άλλες διαθέσιμες. Είναι στην ουσία λύσεις απελπισίας διότι χώρες που έχουν χρεοκοπήσει αποκλείονται από τις αγορές για πολύ μεγάλα χρονικά διαστήματα, με αποτέλεσμα να ανταλλάσσουν ένα βραχυπρόθεσμο όφελος (την παροδική μείωση του βάρους των τόκων και των χρεολυσίων) με ένα μακροπρόθεσμο, μόνιμο κόστος: Τα περιθώρια δανεισμού τους (spreads) δεν θα μειωθούν σχεδόν ποτέ, ενώ το τραπεζικό τους σύστημα θα υποστεί ανήκεστο βλάβη. Αυτή ακριβώς είναι η εμπειρία της Αργεντινής.

Έχει φθάσει η Ελλάδα σε τέτοιο σημείο απελπισίας, έχει εξαντλήσει το οπλοστάσιο της ώστε να σηκώσει λευκή σημαία και να παραδοθεί στη χρεοκοπία και τις συνέπειές της; Ουδείς καλόπιστος παρατηρητής που γνωρίζει τα προβλήματα αλλά μαζί και τις ευκαιρίες που παρουσιάζει η ελληνική οικονομία μπορεί να ισχυριστεί κάτι ανάλογο, αφού:

- Ο δημόσιος τομέας διαθέτει αναξιοποίητα στοιχεία ενεργητικού πολύ μεγαλύτερης αξίας σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ευρωζώνης.
- Το άνοιγμα της πλέον κλειστής οικονομίας του ΟΟΣΑ στις δυνάμεις του ανταγωνισμού και η κατάργηση των πολυάριθμων εμποδίων-αντικινήτρων στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις, θα δημιουργήσει, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, αναπτυξιακή δυναμική και θέσεις εργασίας. Αυτή ακριβώς είναι η εμπειρία σε Δύση και Ανατολή.

- Πρωτογενή πλεονάσματα της τάξης του 3%-4% του ΑΕΠ δεν είναι πρωτόγνωρα για την Ελλάδα: Καταγράφηκαν και κατά την περίοδο σύγκλισης στο τέλος της δεκαετίας του 1990. Εάν επιτευχθούν αυτά τα πρωτογενή πλεονάσματα θα είναι υπερεπαρκή για την δραστική αποκλιμάκωση του λόγου του χρέους ως προς το ΑΕΠ, αρκεί να συνδυαστούν με αποκρατικοποιήσεις, άνοιγμα αγορών στον ανταγωνισμό και κατάργηση των εμποδίων στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις.

- Παρουσιάζει μεγάλες επενδυτικές ευκαιρίες: οδικόί άξονες, λιμάνια, μαρίνες, αεροδρόμια, τουριστική κατοικία, ενεργειακά δίκτυα και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

- Διαθέτει αναπορρόφητα κονδύλια του ΕΣΠΑ, για υποδομές της τάξης των 15 δις. €, τα οποία μπορούν να "μοχλευθούν" με κονδύλια από την ΕΤΕπ.

- Διαθέτει βοήθεια πρωτοφανούς, ιστορικά, μεγέθους από τους μηχανισμούς διάσωσης της Ευρωζώνης, και το ΔΝΤ, το οποίο έχει διαφορετική συμπεριφορά σε σχέση με την κρίση της Αργεντινής.

Πηγή: Τριμηνιαία Έκθεση IOBE (2/2011)

Στο πρόσφατο τεύχος των οικονομικών εξελίξεων του ΚΕΠΕ (15/2011) προβλέπεται ότι οι βραχυπρόθεσμες προοπτικές για τις επενδύσεις, θα παραμείνουν αρνητικές, καθώς κρίσιμοι παράγοντες όπως οι συνθήκες ύφεσης, οι προσδοκίες, η ρευστότητα και οι δυνατότητες χρηματοδότησης πιθανολογείται ότι θα συνεχίσουν τους προσεχείς μήνες να δρουν ανασταλτικά.

Ουσία, οι ανωτέρω διαπιστώσεις και προβλέψεις των οργανισμών εκφράζουν την αυξημένη κρισιμότητα της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας 15 μήνες από την ένταξη της Χώρας στον Μηχανισμό Διάσωσης τον Μάιο του 2010.

Αυτή η αυξημένη ανησυχία δεν αφορά στις αποτελεσματικές προσπάθειες που κατεβλήθησαν το 2010, και οι οποίες οδήγησαν σε μείωση του ελλείμματος κατά 5% του ΑΕΠ, αλλά στις αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011.

Σε αυτό το διάστημα διαπιστώνεται απόκλιση από τον ετήσιο στόχο των φορολογικών εσόδων, κυρίως ως αποτέλεσμα της χαμηλής αποτελεσματικότητας των μηχανισμών συλλογής εσόδων, με συνέπεια την δραστική περικοπή, για δεύτερη συνεχή χρονιά, του ΠΔΕ, κατά 43% περίπου στη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2011.

Δεδομένου της σημαντικότητας και της πολλαπλασιαστικής λειτουργίας του μεγέθους των δημόσιων επενδυτικών δαπανών (όπως επανειλημμένα έχει υποδειχθεί από αναλυτές αλλά και στις εξαμηνιαίες εκθέσεις του ΣΑΤΕ) αυτή η υστέρηση είχε - και θα εξακολουθήσει να έχει - δυσμενείς συνέπειες στην οικονομική δραστηριότητα, όπως άλλωστε προκύπτει από τα ευρήματα της έκθεσης, τα οποία δείχνουν μεγάλη όξυνση των προϋπαρχουσών αρνητικών τάσεων στον κλάδο.

Κατά την διάρκεια του Α' τριμήνου του 2011 καταγράφονται τα εξής:

- ο δείκτης παραγωγής στις κατασκευές (σύνολο κλάδου) συρρικνώνεται επί 11 συνεχόμενα τρίμηνα, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται μειωμένος κατά 16,9% έναντι του Α' τριμήνου 2010 λαμβάνοντας - και πάλι - την χαμηλότερη τιμή του από το 2000,

- η συνολική απασχόληση στον κλάδο συρρικνώνεται επί 11 συνεχόμενα τρίμηνα οπότε και παρουσιάζεται μειωμένη κατά 21,5% έναντι του Α' τριμήνου 2010, ήτοι 73,2 χιλιάδες, ενώ οι απώλειες θέσεων εργασίας στον κλάδο από την αρχή της κρίσης ανέρχονται σε 131,6 χιλιάδες,
- η συμμετοχή του κλάδου στην δημιουργία του ΑΕΠ, συρρικνώνεται επί 15 συνεχόμενα τρίμηνα, με αποτέλεσμα να καταγράφεται η χαμηλότερη τιμή της, τα τελευταία 12 έτη, μόλις 3,85%, έναντι 4,2% του Α' τριμήνου του 2010,
- οι συνολικές ακαθάριστες επενδύσεις σε κατασκευές παρουσιάζουν μείωση κατά 17,8% έναντι του Α' τριμήνου 2010, μειούμενες επί 15 συνεχόμενα τρίμηνα, με αποτέλεσμα να δοκιμάζουν την χαμηλότερη τιμή τους τα τελευταία 13, τουλάχιστον, έτη,
- ο δείκτης παραγωγής έργων πολιτικού μηχανικού (δημόσια έργα) εμφανίζει μείωση κατά 9,8 % έναντι του Α' τριμήνου του 2010, λαμβάνοντας την δεύτερη χαμηλότερη τιμή του από το 2000,
- ο δείκτης παραγωγής οικοδομικών έργων (ιδιωτικά έργα) εμφανίζει μείωση κατά 27,3% έναντι του Α' τριμήνου του 2010, λαμβάνοντας την δεύτερη χαμηλότερη τιμή του από το 2000,

Υπό την αυξημένη πιθανότητα της ταχύτερης επιδείνωσης των μεγεθών της ελληνικής οικονομίας, προωθήθηκε η, από καιρού προτεινόμενη – και από τον ΣΑΤΕ – εμπροσθοβαρής εκτέλεση του ΕΣΠΑ με αυξημένη κοινοτική συμμετοχή, ενώ επισπεύδονται οι θεσμικές αλλαγές στο πεδίο των περιβαλλοντικών αδειών και έκδοσης οικοδομικών αδειών, οι οποίες και εκτιμάται ότι θα συνδράμουν στην βελτίωση των επενδυτικών προσδοκιών¹.

Δυστυχώς, δεν διαπιστώνεται η ίδια κινητικότητα στο θεσμικό πλαίσιο παραγωγής δημοσίων έργων αφού τα χρονίζοντα προβλήματα αδιαφάνειας, τα οποία θα επιλύονταν με το νέο θεσμικό πλαίσιο δεν έχουν ακόμη ξεπεραστεί ενώ

¹ Ωστόσο δεν θα πρέπει να διαφεύγει ότι καμία θεσμική αλλαγή ή διαδικασία δεν έχει αποτελέσματα εάν απλώς θεσμοθετείται ή περιγράφεται χωρίς να υπάρξει σαφής και προσανατολισμένος χάρτης μέτρων εφαρμογής της.

Ελλάδα και χρεοκοπία 2/2

Σύμφωνα με το IOBE, η λύση μπορεί να διευκολυνθεί αν υπάρξει πολιτική συναίνεση σε έναν ελάχιστο αριθμό κρίσιμων σημείων, όπως τα ακόλουθα:

1. 10ετές αναπτυξιακό πρόγραμμα. Στο πρόγραμμα αυτό πρέπει να δοθεί έμφαση στους τομείς με δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημα, ενώ πρέπει να περιέχονται προβλέψεις για τα βασικά μεγέθη της οικονομίας και την εξέλιξη του δημόσιου χρέους σε 10ετή ορίζοντα, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροοικονομικές επιπτώσεις από τις διαρθρωτικές αλλαγές και την αξιοποίηση της κρατικής περιουσίας.
2. Σταδιακή μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος κάτω από το 2% του ΑΕΠ το 2015 κυρίως μέσω περιορισμού των δαπανών, με περαιτέρω μείωση και της μισθολογικής δαπάνης της γενικής κυβέρνησης και εκείνων των κοινωνικών δαπανών οι οποίες δεν έχουν κοινωνικό αντίκρισμα, περιορισμό της φοροδιαφυγής.
3. Μεταρρυθμίσεις - αποκρατικοποιήσεις ευρέως φάσματος και αξιοποίηση της κρατικής ακίνητης περιουσίας (και στον αγροτικό τομέα).
4. Μέτρα για την ενίσχυση της ρευστότητας στην οικονομία:
 - α) ΠΔΕ με κοινοτική χρηματοδότηση: Εμπροσθοβαρής εκτέλεση των αναπορρόφητων κοινοτικών κονδυλίων του ΕΣΠΑ. Παρουσίαση μικρού αριθμού μεγάλων έργων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν ανέτως (π.χ. αυτοκινητόδρομοι)
 - β) Μόχλευση των πόρων του ΕΣΠΑ με δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
 - γ) Υιοθέτηση διαδικασιών "fast track" για όλες τις ιδιωτικές επενδύσεις
 - δ) Τραπεζικό σύστημα: Αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου όπου χρειάζεται, λαμβάνοντας υπόψη τις δοκιμασίες αντοχής, εν ανάγκη και με χρήση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Αντιθέτως, συγχωνεύσεις μεταξύ εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων ίσως να είναι βλαπτικές για τη συνολική ρευστότητα της οικονομίας αυτήν την περίοδο
 - ε) Αποπληρωμή χρεών Δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα.
5. Άρση των πολυάριθμων αντικινήτρων στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις.
6. Ευελιξία στην αγορά εργασίας. Η εστίαση του νέου αναπτυξιακού προτύπου της Ελλάδας σε δυναμικούς, εξωστρεφείς κλάδους και δραστηριότητες αναμένεται να οδηγήσει σε μετακίνηση το 10-15% του εργατικού δυναμικού από κλάδους που παράγουν μη εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες σε κλάδους που παράγουν εξαγωγίσιμα προϊόντα και υποκατάστατα εισαγωγών.
7. Θέσπιση θέσεων μόνιμων γενικών γραμματέων ή υφυπουργών στη Δημόσια Διοίκηση.
8. Μέτρα για επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης, ειδικά για υποθέσεις μεγάλης φοροδιαφυγής.

Πηγή: Τριμηνιαία Έκθεση IOBE (2/2011)

η πολύμηνη καθυστέρηση επιδρά αρνητικά στις επιχειρηματικές δράσεις στον κλάδο δυσχεραίνοντας ολοένα και περισσότερο την ανταγωνιστικότητα των εγχώριων τεχνικών εταιρειών.

Και πάλι επισημαίνεται ως χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτό του τρόπου καθορισμού των τιμών των δημοσίων έργων, ο οποίος εδώ και τουλάχιστον επτά έτη γίνεται εντελώς αυθαίρετα με πλήρη απουσία έστω και ενός στοιχειώδους κοστολογικού συστήματος παρακολούθησης των μεταβολών των τιμών των σχετικών προϊόντων και εργασιών.

Υπάρχει προοπτική στον κλάδο; Η απάντηση είναι θετική υπό τον όρο επιτυχούς κατάληξης της δημοσιονομικής προσαρμογής της Χώρας. Ο κατασκευαστικός κλάδος και δη αυτός των δημόσιων έργων είναι ίσως ο μόνος κλάδος της Χώρας, του οποίου η προοπτική συνδέεται άμεσα και με την οικονομική προοπτική της ίδιας της Χώρας. Και αυτό διότι υπάρχει μεγάλη θετική αλληλοσυσχέτιση αφού για να πετύχει η προσπάθεια της ελληνικής δημοσιονομικής προσαρμογής απαιτείται, όπως πλέον όλοι αποδέχονται, να υπάρξει αναπτυξιακή προοπτική στην οικονομία, ως βασική προϋπόθεση για την μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους. Κεντρικό ρόλο σε αυτήν την προοπτική καλούνται να διαδραματίσουν οι δημόσιες επενδύσεις υποδομής, είτε από εθνικούς πόρους, είτε μέσω του ΕΣΠΑ και άλλων διαρθρωτικών ταμείων, οι οποίοι θα πρέπει να διοχετευτούν και σε μεσαία και μικρά έργα υποδομής, με άμεση απορρόφηση και πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα. Σε μία τέτοια προοπτική η ελληνική οικονομία έχει ανάγκη να στηριχθεί σε υγιείς ελληνικές τεχνικές εταιρείες, κάθε μεγέθους και δυναμικότητας, οι οποίες θα δραστηριοποιούνται σε ένα θεσμικά θωρακισμένο, χωρίς αδιαφάνεια, περιβάλλον.

Στην έκθεση διαπιστώνονται επίσης:

- μείωση κατά 43,4% του πλήθους των νέων δημοπρασιών προϋπολογισμού άνω των 2 εκ. € κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 (153 έργα, προϋπολογισμού 1,55 δισ. €) έναντι του Α' εξαμήνου του 2010 (270 έργα, προϋπολογισμού 1,9 δισ. €), με παράλληλη μείωση του προϋπολογισμού κατά 18,2%.
- πρωτοφανής μείωση των παραγγελιών ιδιωτικών έργων όπως αυτές μετριοούνται από τον

όγκο των οικοδομικών αδειών, ο οποίος το Α' τρίμηνο του 2011 ανήλθε σε μόλις 4,25 εκ. m³, δηλαδή, ούτε στο μισό της χαμηλότερης τιμής των τελευταίων τριάντα ετών (1995, 9,02 εκ. m³).

- Σημαντικότερη αύξηση του ποσοστού των εργοληπτικών εταιρειών 4^{ης} έως 7^{ης} τάξης που εμφανίζουν ζημίες κατά το 2010 έναντι του 2009, 27,2% του συνόλου έναντι 17,2%.
- Επιδείνωση του μέσου μεγέθους των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 6,4% το 2010 έναντι του 2009 – από 15,9 εκ. € σε 16,9 εκ. €, με αποτέλεσμα, κάθε εταιρεία των τάξεων 4η – 7η του ΜΕΕΠ, κατά μέσο όρο, να χρωστά 22,6 εκ. € το 2010 έναντι 20,6 εκ. το 2009, αύξηση 9,4%.
- Μείωση του μέσου κύκλου εργασιών των εταιρειών 4ης – 7ης τάξης του ΜΕΕΠ κατά 15,4% το 2010/2009, από 21,9 εκ. € το 2009 σε 18,6 εκ. € το 2010.

2. Σύνολο κλάδου (δημόσια & ιδιωτικά έργα)

2.1 Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές²

Η ανάλυση βάσει του δείκτη παραγωγής στις κατασκευές, τον οποίο η ΕΣΥΕ καταρτίζει από το 2000 και ανακοινώνει από τον Ιούλιο του 2006, αναδεικνύει διαρκή πτωτική τάση της συνολικής κατασκευαστικής δραστηριότητας, από την αρχή του 2003 ως και το 2005, με τη μείωση να φτάνει, σε ετήσιο ρυθμό, ως 50,3% (Β' τρίμηνο 2005/Β' τρίμηνο του 2004).

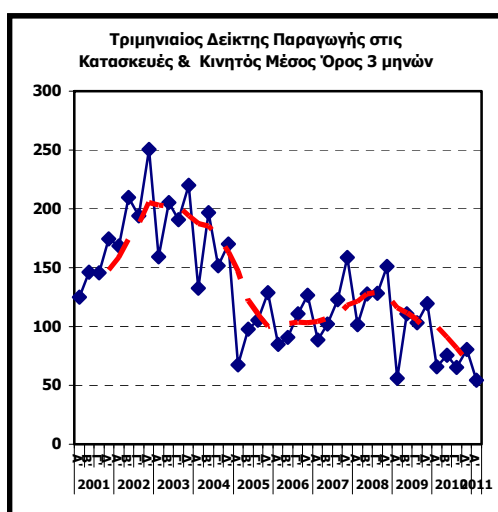
Το 2006 η κατασκευαστική δραστηριότητα σταθεροποιείται σε αυτά τα, μέχρι τότε, χαμηλότερα επίπεδα δραστηριότητας της εξεταζόμενης περιόδου, ενώ από το 2007 έως και το Γ' τρίμηνο του 2008, διαπιστώνεται ελαφρώς ανοδική τάση.

² Ο δείκτης παραγωγής στις κατασκευές καταρτίζεται λόγω της ανάγκης που προέκυψε μετά την υπογραφή της συνθήκης για την ΟΝΕ για ταχεία διάθεση αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων που να επιτρέπουν την ανάλυση της οικονομικής εξέλιξης κάθε κράτους – μέλους, στο πλαίσιο άσκησης της οικονομικής πολιτικής της Ε.Ε. Στόχος του Δείκτη Παραγωγής στις Κατασκευές είναι η μέτρηση των αλλαγών στον όγκο της παραγωγής κατασκευών σε σύντομα και τακτικά διαστήματα. Ο δείκτης αυτός παρέχει ένα μέσο μέτρησης της τάσης όγκου της προστιθέμενης αξίας σε τιμές κόστους συντελεστών σε μια δεδομένη περίοδο αναφοράς.

Έκτοτε η συνολική παραγωγή στις κατασκευές δοκιμάζει εκ νέου αλλεπάλληλες μειώσεις, οι οποίες κατά τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2010 βαίνουν διαρκώς εντεινόμενες (-23,2% το Α' τρίμηνο του 2010/Α' τρίμηνο 2009, -31,2% το Β' τρίμηνο 2010/Β' τρίμηνο 2009 και -36,5% το Γ' τρίμηνο 2010/ Γ' τρίμηνο 2009) ενώ το Δ' τρίμηνο του 2010 η μείωση σταθεροποιείται στο -33% έναντι του Δ' τριμήνου του 2009.

Κατά το Α' τρίμηνο του 2011 η τιμή του δείκτη παραγωγής στις κατασκευές λαμβάνει την χαμηλότερη τιμή όλης της εξεταζόμενης περιόδου, 54,5, μειωμένη κατά 16,9% έναντι της αντίστοιχης του 2010, αλλά και κατά 57,6% έναντι της τιμής του Γ' τριμήνου 2008 (128,47).

Η παρατεταμένη ύφεση στον κλάδο αναδεικνύεται από την επί 11 συνεχόμενα τρίμηνα μείωση της τιμής του δείκτη παραγωγής στις κατασκευές γεγονός που αποδίδεται, τόσο στις αρνητικές μεταβολές στην αγορά των ιδιωτικών έργων, όσο και σε αυτές που παρατηρούνται στον χώρο των δημοσίων έργων.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

2.2 Απασχολούμενοι στις Κατασκευές³

Από τα στοιχεία της ΕΣΥΕ διαπιστώνεται ότι από το Γ' τρίμηνο του 2007, οπότε και σε απόλυτο μέγεθος ο κλάδος απασχόλησε τους περισσότερους εργαζομένους, 402 χιλ., ξεκίνησε

Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα οικονομικής συγκυρίας του **IOBE** (Ιούνιος 2011) για λογαριασμό της ΕΕ ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές υποχωρεί στις 29,9 μονάδες, σχεδόν 20 μονάδες χαμηλότερα έναντι της αντίστοιχης περσινής επίδοσης (51,1). Η υποχώρηση είναι απόρροια της μικρής εξασθένησης των προσδοκιών στις Ιδιωτικές Κατασκευές αλλά και της εντονότερης υποχώρησης στα Δημόσια Έργα. Οι βραχυπρόθεσμες προβλέψεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο της απασχόλησης είναι εξαιρετικά δυσοίωνες, καθώς δύο στις τρεις επιχειρήσεις προβλέπουν περαιτέρω συρρίκνωση της απασχόλησης, ενώ οι προβλέψεις σχετικά με το πρόγραμμα των εργασιών τους είναι ακόμη δυσμενέστερες καθώς το 88% αναμένει περαιτέρω μείωση της δραστηριότητάς τους. Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας περιορίζονται στους 12,6 από 14 ενώ καμία επιχείρηση δεν δηλώνει ότι η λειτουργία της διεξάγεται απρόσκοπτα!

Πηγή: IOBE

μια διαρκής συρρίκνωση του μεγέθους της απασχόλησης για να φτάσει στις 267,2 χιλ. το Α' τρίμηνο του 2011, δηλαδή, μία σωρευτική απώλεια, 134,6 χιλιάδων θέσεων εργασίας, περίπου όμοια, δηλαδή, με την απώλεια των θέσεων εργασίας που οφείλεται στην έναρξη της κρίσης το από το Γ' τρίμηνο του 2008, ύψους 131,6 χιλιάδων θέσεων εργασίας.

Μεγαλύτερη μείωση στους απασχολούμενους στον κλάδο (31,4 χιλιάδες) σημειώνεται κατά το πιο πρόσφατο τρίμηνο, Α' του 2011, σε σύγκριση με την τιμή του Δ' τριμήνου του 2010 (μείωση 10,5%). Αξίζει να σημειωθεί ότι η καταγεγραμμένη απασχόληση στον κλάδο το Α' τρίμηνο του 2011 είναι η χαμηλότερη από το 1998 και μετά, οπότε και ο ΣΑΤΕ διαθέτει στοιχεία.

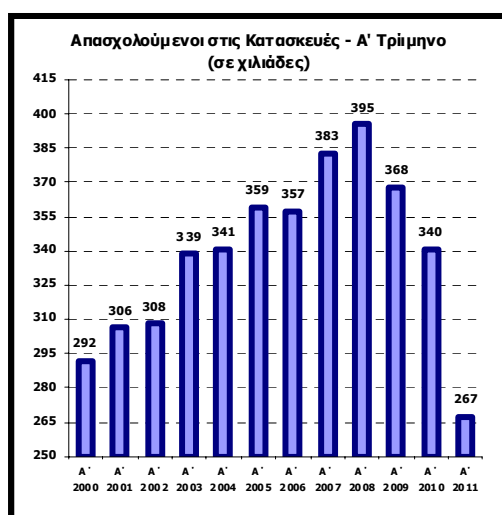
Σε ετήσια βάση η απασχόληση στον κατασκευαστικό κλάδο μειώνεται για 11 συνεχόμενα τρίμηνα, ενώ οι μειώσεις των έξι τελευταίων τριμήνων είναι διαρκώς εντεινόμενες, από -5,9% το Δ' τρίμηνο του 2009/08, ακολουθούν κατά σειρά, -7,4%, -10%, -15,3%, -18,0%, -21,5% το Α' τρίμηνο του 2011/10.

Αυτές οι διαπιστώσεις αναδεικνύουν ότι το ζήτημα της αυξημένης ανεργίας στον κλάδο όχι μόνο έχει από καιρό λάβει μη αναστρέψιμη τάση, όπως επανειλημμένα έχει επισημανθεί από τον ΣΑΤΕ, αλλά οξύνεται διαρκώς, με αποτέλεσμα ένας στους τρεις απασχολούμενους στον

³ Τονίζεται ότι στο μέγεθος της άμεσης απασχόλησης που παρουσιάζεται δεν περιλαμβάνεται το μελετητικό δυναμικό, το οποίο αριθμεί, περίπου, 12.500 ενεργούς μελετητές.

κλάδο το φθινόπωρο του 2008 να έχει οδηγηθεί μόνιμα, πλέον, εκτός του κατασκευαστικού κλάδου.

Αυτό σημαίνει απαξίωση εξειδικευμένου και κατάρτισμένου εργατοτεχνικού προσωπικού, σημαίνει απαξίωση των επενδύσεων των εταιρειών αλλά και του δημοσίου για την ανάπτυξη ικανών επαγγελματιών τεχνικών κατασκευής, μέσω προγραμμάτων μαθητείας ή εκμάθησης στην πράξη.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

2.3. Συμβολή του κλάδου στην Ελληνική Οικονομία

Οι κατασκευές αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας αφού κατά μέσο όρο την περίοδο 2000-2004 συμμετείχαν κατά περίπου 7% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ και πάνω από 8% στην συνολική απασχόληση. Ωστόσο, η συνολική συμβολή του κλάδου, άμεση και έμμεση, υπερβαίνει το 15% του ΑΕΠ και το 17% της απασχόλησης.

Παράλληλα, η συμβολή του τομέα στην ανάπτυξη της Χώρας είναι καθοριστική, λόγω των ισχυρών διασυνδέσεων του με βασικούς βιομηχανικούς και άλλους κλάδους (μεταλλουργίας, μη μεταλλικών ορυκτών, ηλεκτρολογικού υλικού, ξύλου, προϊόντων από μέταλλο, μεταφορών, εμπορίου κ.τ.λ.) και της σημαντικής αναπτυξιακής του διάστασης. Εκτός των ανωτέρω η αγορά κατοικίας επηρεάζει τον οικονομικό κύκλο και μέσω της κατανάλωσης,

διότι οι τιμές των κατοικιών επιδρούν στον πλούτο και την ψυχολογία των νοικοκυριών ενισχύοντας ή μειώνοντας την καταναλωτική ροπή τους.

Τέλος, σημαντική είναι η συμβολή των κατασκευών στις ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αφού, ως και το 2007, είναι υπεύθυνες για περισσότερες από τις μισές επενδύσεις, ξεπερνώντας σημαντικά τις υπόλοιπες κατηγορίες επενδύσεων (μηχανήματα εξοπλισμός, κ.λ.π.).

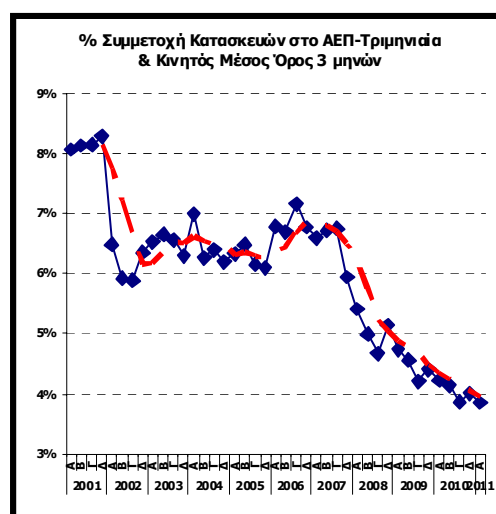
2.3.1 Α.Ε.Π.

Εστιάζοντας στα πρόσφατα αναθεωρημένα στοιχεία του ΑΕΠ διαπιστώνονται τρία μοτίβα διαχρονικής εξέλιξης της συμμετοχής του κατασκευαστικού κλάδου στην δημιουργία του ΑΕΠ της Χώρας κατά την τελευταία δεκαετία:

α) διαχρονική αύξηση της σχετικής σημαντικότητας του κλάδου τα έτη 2000 – 2001 με μέγιστη τιμή την συμβολή κατά 8,3% στην δημιουργία του ΑΕΠ της χώρας το Δ' τρίμηνο του 2001,

β) σταθεροποίηση της συμμετοχής του κλάδου στην δημιουργία του ΑΕΠ, περίπου στο 6,5% κατά μέσο όρο την περίοδο Α' τρίμηνο 2002 – Γ' τρίμηνο 2007 και

γ) ταχεία και διαρκής συρρίκνωση της συμβολής των κατασκευών στην δημιουργία του ΑΕΠ από το 6,8% του Γ' τριμήνου του 2007 σε 3,85% το Α' τρίμηνο του 2011.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Αυτή η ραγδαία και ιλιγγιώδης μείωση της σχετικής σημαντικότητας των κατασκευών, μόλις ελάχιστα έτη μετά το κατασκευαστικό θαύμα των ολυμπιακών αγώνων και των μεγάλων έργων υποδομής, επιδρά αρνητικά σε όλο το φάσμα της εθνικής οικονομίας, δεδομένων των ισχυρών διασυνδέσεων του με βασικούς βιομηχανικούς και λοιπούς κλάδους της οικονομίας και της σημαντικής αναπτυξιακής του διάστασης. Με τα δεδομένα αυτά, που έχουν αναλυτικά παρουσιαστεί στις εκδόσεις του ΣΑΤΕ η κρίση στον κλάδο σηματοδοτεί και την κρίση σε ολόκληρη την οικονομία. Άλλωστε, γι' αυτούς τους λόγους, ο κατασκευαστικός τομέας χρησιμοποιήθηκε διεθνώς και ευρέως για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Αυτό γίνεται αντιληπτό και από την συνεξέταση της διαχρονικής εξέλιξης της σχετικής σημαντικότητας του κατασκευαστικού κλάδου στις υπόλοιπες Χώρες της Ευρώπης.

Ακαθ. Προστ. Αξία Κατασκευών % επί της Συνολικής											
Χώρα	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Spain	8.3	8.9	9.4	9.9	10.6	11.5	12.1	11.9	11.4	10.8	10.1
Romania	5.4	5.9	6.3	6.4	6.6	7.4	8.4	10.3	11.9	11	10
Slovakia	7.0	6.3	7.2	6.0	6.2	6.7	7.7	8.2	9.7	9.5	9
Bulgaria	4.6	4.8	4.4	4.4	4.6	5.8	6.7	7.7	8.4	8.9	8.1
Cyprus	6.8	6.9	7.4	7.6	8.0	8.2	8.6	9.0	9.1	8.2	7.2
Czech Rep.	6.5	6.3	6.2	6.4	6.5	6.3	6.3	6.4	6.6	7.4	7.2
Poland	7.7	7.0	6.3	5.8	5.5	6.0	6.4	7.1	7.3	7.3	7.1
Austria	7.5	7.1	7.0	7.3	7.2	7.1	6.9	7.0	7.1	7.3	6.9
Slovenia	6.7	6.2	6.0	6.2	6.3	6.7	7.2	7.9	8.3	7.9	6.7
Finland	6.2	6.0	5.7	5.9	6.2	6.7	6.8	6.9	7.2	7	6.6
France	5.2	5.3	5.3	5.3	5.5	5.7	6.0	6.3	6.7	6.4	6.5
Portugal	7.6	7.7	7.6	7.1	7.1	6.9	6.7	6.8	6.8	6.1	6
U.Kingdom	5.3	5.6	5.7	5.9	6.2	6.3	6.3	6.4	6.4	6.2	6
Italy	5.0	5.3	5.4	5.6	5.8	6.0	6.1	6.1	6.2	6.3	6
Lithuania	6.0	5.9	6.3	7.1	7.2	7.5	8.8	10.2	10.0	6.4	5.7
Estonia	5.6	5.6	5.9	5.8	6.0	7.1	8.7	9.5	8.7	7	5.7
Ireland	7.5	7.8	7.7	8.1	9.0	10.0	10.6	9.7	7.7	5.6	5.6
Sweden	4.3	4.6	4.7	4.6	4.8	4.8	5.0	5.3	5.2	5.2	5.5
Neth/lands	5.6	5.7	5.7	5.5	5.4	5.4	5.5	5.6	5.8	6	5.3
Belgium	5.0	4.9	4.8	4.8	4.8	4.8	5.1	5.2	5.5	5.4	5.3
Latvia	6.2	5.6	5.5	5.6	5.8	6.1	7.4	9.0	9.0	6.6	5
Lux/bourg	5.7	6.2	6.7	6.4	6.3	6.1	5.7	5.6	5.3	5.3	4.9
Denmark	5.5	5.2	5.1	5.3	5.3	5.4	5.7	5.7	5.4	4.9	4.3
Germany	5.2	4.8	4.6	4.4	4.2	4.0	3.9	4.0	4.0	4.3	4.1
Greece	7.0	8.2	6.2	6.5	6.5	6.3	7	6.6	5.2	4.6	4.1
Hungary	5.0	5.0	5.2	4.8	4.8	4.8	4.7	4.6	4.4	4.4	4
Malta	4.1	3.7	4.6	3.7	3.9	4.2	4.3	4.1	4.3	4	3.5
E.U.- 27	5.6	5.7	5.7	5.8	5.9	6.0	6.2	6.4	6.4	6.3	6

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων EUROSTAT

Εστιάζοντας στα πιο πρόσφατα διαθέσιμα οριστικά στοιχεία έτους 2010 διαπιστώνεται ότι η οικονομική σημαντικότητα των κατασκευών στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, μετρούμενη ως ποσοστό επί της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κάθε οικονομίας, είναι κατά πολύ υψηλότερη από αυτήν της Ελλάδας.

Για παράδειγμα η συμμετοχή του κλάδου στην δημιουργία της συνολικής ακαθάριστης αξίας των οικονομιών των 27 χωρών της ΕΕ ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 6,0%, ενώ στην Ελλάδα την ίδια χρονιά (2010) σε μόλις 4,1%, ξεπερνώντας μόνο την ανάλογη συμμετοχή της Μάλτας (3,5%) και της Ουγγαρίας (4,0%).

Αντίθετα, η σχετική σημαντικότητα του κλάδου των κατασκευών στις περισσότερες των χωρών της ΕΕ είναι κατά πολύ υψηλότερη [Ισπανία 10,1%,Ρουμανία 10%, Σλοβακία 9,0%, Βουλγαρία 8,1%, Κύπρος και Τσεχία από 7,2%, Πολωνία 7,1%, κ.ο.κ.] υποδεικνύοντας με έναν εύληπτο τρόπο τον δρόμο που θα έπρεπε να είχε ακολουθήσει η Ελλάδα για να ανταπεξέλθει στην κρίση του φθινοπώρου του 2008.

Σημειώνεται ότι η πρόταση αυτή δεν είναι ούτε πρωτότυπη ούτε άγνωστη στην Ελλάδα, αφού οποιοσδήποτε καλόπιστος αναλυτής εάν εστιάσει στα στοιχεία των προηγούμενων ετών, μέχρι και το 2007, θα διαπιστώσει ότι όσο ο κατασκευαστικός κλάδος συμμετείχε με υψηλότερο, από το μέσο κοινοτικό, ποσοστό συμμετοχής στην συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της ελληνικής οικονομίας, η τελευταία αναπτύσσονταν με ικανοποιητικούς ρυθμούς.

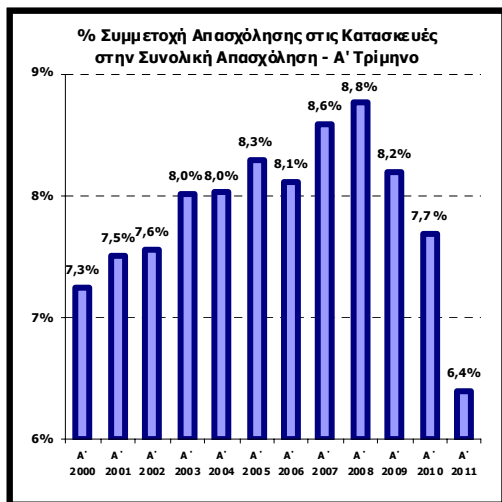
Αυτή είναι και η λύση που, εσχάτως, τα ευρωπαϊκά όργανα υποδεικνύουν με τις αποφάσεις τους για τόνωση των επενδύσεων υποδομής στην Ελλάδα, στην οποία παρά το γεγονός ότι σειρά επενδύσεων έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία έτη με τη βοήθεια της ΕΕ, υπολείπεται ακόμη σημαντικά.

2.3.2 Απασχόληση

Φυσική συνέπεια των ανωτέρω εξελίξεων είναι και η διαρκώς μειούμενη συμμετοχή του κλάδου στα μεγέθη της συνολικής απασχόλησης, ιδιαίτερα κατά τα δυο τελευταία έτη.

Συγκεκριμένα, ο κλάδος απασχολεί από το 2003 άνω του 8% των συνολικά απασχολούμενων στην Χώρα, προσεγγίζοντας το 9% το Γ' τρίμηνο του 2007. Έκτοτε, η ποσοστιαία συμμετοχή της απασχόλησης στις κατασκευές βαίνει μειούμενη καταλήγοντας το Α' τρίμηνο του 2011 στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων, τουλάχιστον, δεκατριών ετών, 6,4%.

Αξιοσημείωτη είναι η επισήμανση περί της ραγδαίας μείωσης της σχετικής σημαντικότητας της απασχόλησης στον κλάδο, συγκριτικά με άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

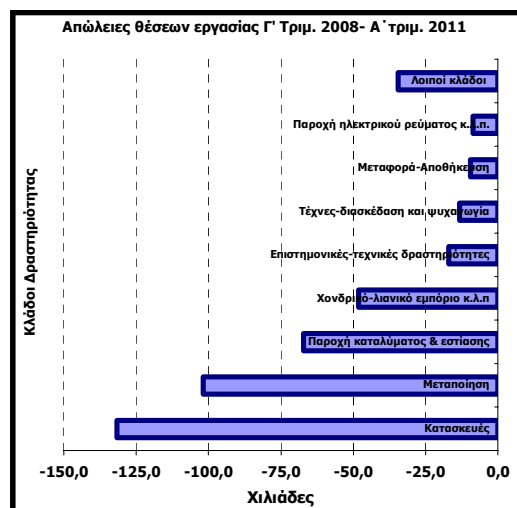
Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Αναλυτικότερα, από την ανάγνωση των στοιχείων που δημοσιοποιεί η ΕΛΣΤΑΤ διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες απώλειες θέσεων εργασίας κατά την διάρκεια των τριάντα τελευταίων μηνών που διαρκεί η κρίση (Γ' τρίμηνο του 2008 – Α' τρίμηνο 2011) εντοπίζονται στον κατασκευαστικό κλάδο, 131,6 χιλιάδες θέσεις εργασίας, ακολουθεί η μεταποίηση με 101,9 χιλιάδες θέσεις εργασίας και έπονται με λιγότερες απώλειες κλάδοι όπως οι υπηρεσίες παροχής καταλυμάτων και εστίασης, με 67,2 χιλιάδες θέσεις εργασίας, χονδρικό – λιανικό εμπόριο και επισκευή οχημάτων 48,1 χιλ. θέσεις εργασίας.

Και ενώ στο κλάδο των κατασκευών τους τελευταίους 30 μήνες χάνονται 4.400 θέσεις εργασίας κάθε μήνα, δεν έχει εκδηλωθεί καμία έμπρακτη πολιτική στήριξης της απασχόλησης του κλάδου.

Αντίθετα, επιλέγεται η στήριξη, είτε με την επιχορήγηση ασφαλιστικών και άλλων εισφορών, είτε με την στήριξη των πωλήσεων, είτε με την υπαγωγή τους στις διατάξεις του νέου επενδυτικού νόμου, άλλων, πολύ λιγότερο σημαντικών, κλάδων δραστηριότητας, οι οποίοι έχουν δεχθεί σαφώς ηπιότερες επιπτώσεις στα μεγέθη της απασχόλησης.

Επισημαίνεται ότι αυτή η επιλογή πολιτικής του Ελληνικού κράτους έρχεται σε αντίθεση με τις επανειλημμένες προτροπές τόσο φορέων της ΕΕ, όσο και του ΔΝΤ περί αναγκαιότητας στήριξης της ανάπτυξης και απασχόλησης, ειδικά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

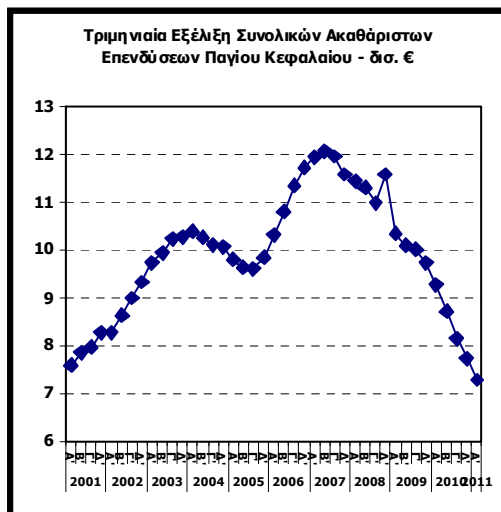
2.3.3 Επενδύσεις

Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου έχοντας ήδη διαγράψει έντονα αρνητική τροχιά κατά την διετία 2008-2009, παρουσίασαν περαιτέρω μεγάλη υποχώρηση το 2010 αλλά και το πρώτο τρίμηνο του 2011 διαδραματίζοντας κρίσιμο ρόλο στην επιδείνωση της ύφεσης.

Συγκεκριμένα, οι συνολικές ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της οικονομίας με αφετηρία το Γ' τρίμηνο του 2007 (12,1 δισ.€) έχουν εισέλθει σε αρνητική τροχιά, η οποία από το πρώτο τρίμηνο του 2010 και μετά επιδεινώνεται ολοένα και περισσότερο, από -10,4% το Α' τρίμηνο του 2010/09 σε -21,6% το Α' τρίμηνο του 2011/10, καταλήγοντας στην χαμηλότερη τιμή, τουλάχιστον από το 2000 και μετά, σε μόλις 7,27 δισ. € (τρέχουσες τιμές).

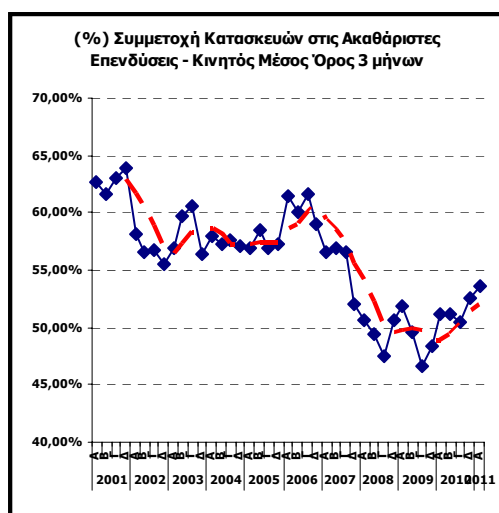
Η μεγάλη υποχώρηση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου αντανακλά αφενός τις αρνητικές εξελίξεις στα μεγέθη των επενδύσεων σε κατοικίες και λοιπές κατασκευές, τα οποία υποχωρούν το Α' τρίμηνο του 2011/10 με ρυθμούς 23% και 13,7%, αντίστοιχα, και αφετέρου την μεγάλη μείωση των λοιπών, εκτός των κατασκευών, επενδύσεων, κατά 25,5%,

την ίδια περίοδο. Ήδη μετά το Γ' τρίμηνο του 2007 (56,5%) μέχρι και το Γ' τρίμηνο του 2010 (50,4%), η συμμετοχή των κατασκευών στην συμμετοχή των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου βαίνει μειούμενη, (μέση τιμή περιόδου 49,9% του συνόλου), έχοντας ως αποτέλεσμα την σημαντική υποχώρηση του συνολικού μεγέθους των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

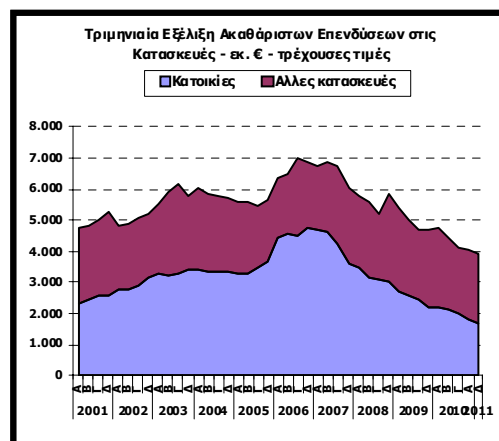
Τα στοιχεία των δύο πιο πρόσφατων τριμήνων δείχνουν μία αύξηση της σημαντικότητας των επενδύσεων σε κατασκευές, 53,6% το Α' τρίμηνο του 2011, η οποία οφείλεται στην ταχύτερη συρρίκνωση του μεγέθους των λοιπών επενδύσεων, και όχι στην ουσιαστική αύξηση της σημαντικότητας των επενδύσεων στις κατασκευές.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Εντονότερη είναι η μείωση (ετήσια βάση) που δοκιμάζουν οι επενδύσεις σε κατοικίες, οι οποίες μειώνεται για 15 συνεχόμενα τρίμηνα από το Γ' τρίμηνο του 2007 (4,2 δις. €) μέχρι και το Α' τρίμηνο του 2011 (1,7 δις. €) ενώ περισσότερο ανθεκτικό εμφανίζεται το μέγεθος των επενδύσεων σε άλλες κατασκευές το οποίο μειώνεται (ετήσια βάση) για έξι συνεχόμενα τρίμηνα από Δ' του 2009 (2,4 δις. €) μέχρι το Α' τρίμηνο του 2011 (2,2 δις. €).

Συνδυαζόμενες οι τάσεις αυτές των μεγεθών αναδεικνύουν την σημαντική άνοδο στην σχετική σημαντικότητα των λοιπών κατασκευών έναντι των κατοικιών (από 37% των συνολικών επενδύσεων στις κατασκευές το Γ' τρίμηνο του 2007 σε 57% το Α' τρίμηνο του 2011).

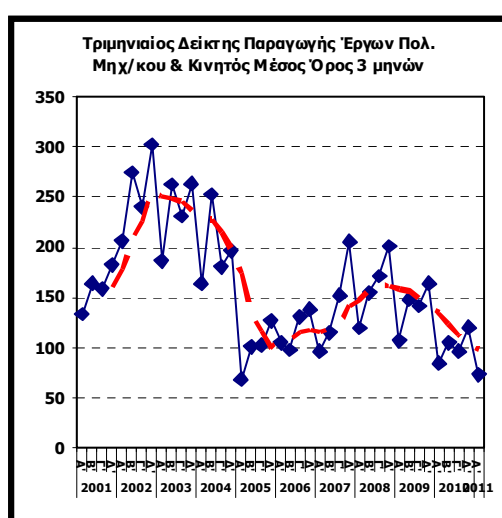
Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Από αυτά τα στοιχεία των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, τα οποία σημειώνεται ότι εκφράζονται σε τρέχουσες τιμές, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η αποδυνάμωση του κατασκευαστικού κλάδου έχει συμπαράσσει και τις υπόλοιπες κεφαλαιουχικές επενδύσεις στην ελληνική οικονομία αφού βασικό προαπαιτούμενο της αύξησης της ελληνικής παραγωγικότητας είναι οι επενδύσεις σε βασικές υποδομές και λοιπές σχετικές δράσεις. Ωστόσο αναλυτές εκτιμούν ότι τα κίνητρα για νέες επενδύσεις αναμένεται να ενισχυθούν σταδιακά λόγω της συμπίεσης του κόστους εργασίας σε διευρυνόμενο φάσμα δραστηριοτήτων της οικονομίας, των διαθρωτικών αλλαγών και της βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου προώθησης των επενδύσεων.

3. Δημόσια έργα

3.1 Δείκτης Παραγωγής Έργων Πολιτικού Μηχανικού⁴

Η ανάλυση της δημόσιας κατασκευαστικής δραστηριότητας, βάσει του δείκτη παραγωγής έργων πολιτικού μηχανικού, αναδεικνύει μια σταθερή πτωτική τάση από το μέγιστο της περιόδου 2002 που σωρευτικά ξεπερνά το 60% μέχρι και το 2005. Έκτοτε, η τάση είναι ανοδική +17,9% το 2006, +20,6% το 2007 και +13,7% το 2008, πλην, όμως, ο δείκτης δεν πετυχαίνει τα πολύ υψηλά επίπεδα της περιόδου 2002-04.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Από το Δ' τρίμηνο του 2008 καταγράφονται δέκα συνεχόμενες μειώσεις της τιμής του δείκτη με αποκορύφωμα την μειωμένη, κατά 31,7%, τιμή του Γ' τριμήνου του 2010 (96,8) έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2009 (141,8). Κατά το Α' τρίμηνο του 2011 καταγράφεται η δεύτερη χαμηλότερη τιμή του δείκτη από το 2000, 73,4, μειωμένη κατά 9,8% σε σχέση με την τιμή του Α' τριμήνου του 2010.

⁴ Ο Δείκτης Παραγωγής Έργων Πολιτικού Μηχανικού περιλαμβάνει το κόστος κατασκευής: αυτοκινητόδρομων, οδών, αεροδρομίων, αθλητικών εγκαταστάσεων, γεφυρών, σηράγγων, υπόγειων διαβάσεων, αγωγών μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου, δικτύων παραγωγής και διανομής ρεύματος, δικτύων τηλεπικοινωνιών, υδραυλικών και λιμενικών έργων, κ.ά. Ο εν λόγω δείκτης προκύπτει από απευθείας έρευνα στις κατασκευαστικές εταιρείες και μάλιστα στις μεγαλύτερες από αυτές και αναφέρονται σε πραγματοποιηθείσα κατασκευαστική δραστηριότητα. Η ΕΣΥΕ ανακοινώνει τον εν λόγω δείκτη από τον Ιούλιο του 2006 και καλύπτει την περίοδο από το 2000 και μετά.

Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα οικονομικής συγκυρίας του **IOBE** (Ιούνιος 2011) οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις Κατασκευές Δ.Ε., κινούνται σε νέα ιστορικά χαμηλά επίπεδα με τον σχετικό δείκτη να κατρακυλά στις 11,6 από τις 25,2 μονάδες τον Μάιο. Όλοι οι δείκτες δραστηριότητας καταγράφουν την υφεσιακή πορεία του κλάδου αφού ομόφωνα οι επιχειρήσεις δηλώνουν τις δυσμενείς εκτιμήσεις τους: το 96% προβλέπει περαιτέρω συρρίκνωση του επιπέδου εργασιών, το 83% νέα μείωση της απασχόλησης, ενώ δεν υπάρχει επιχείρηση που να μην αντιμετωπίζει επιχειρηματικά προσκόμματα, κυρίως χαμηλή χρηματοδότηση.

Πηγή: IOBE

3.2 Νέες δημοπρασίες δημόσιων τεχνικών έργων

Θεωρώντας την διαχρονική εξέλιξη των νέων δημοπρασιών των δημοσίων τεχνικών έργων ως ένα δείκτη «παραγγελίας» (το ανάλογο δηλαδή που υποδηλώνει για τα ιδιωτικά έργα η διαχρονική εξέλιξη του μεγέθους των οικοδομικών αδειών) και με βάση τα στοιχεία δημοπρασιών δημοσίων έργων προϋπολογισμού άνω των 2 εκατ. € σε όλη την Ελληνική Επικράτεια, τα οποία συγκεντρώνει σε βάση δεδομένων ο ΣΑΤΕ, διαπιστώνονται τα εξής:

- ✓ Κατά το Α' εξάμηνο του 2011 το πλήθος των νέων δημοπρασιών που προκηρυχθήκαν ανέρχεται σε 153 έναντι των 270 της αντίστοιχης περιόδου του 2010, δηλαδή μειωμένο κατά 43,4%.
- ✓ Ο συνολικός προϋπολογισμός αυτών ανήλθε σε 1,5 δισ. €, ποσό που υπολείπεται σημαντικά όλων των προηγούμενων περιόδων (πλην του 2008) μειωμένο κατά 18,2% έναντι του πρώτου εξαμήνου του 2010.
- ✓ Το συνδυασμένο αποτέλεσμα, είναι ένας πολύ υψηλός μέσος προϋπολογισμός δημοπρατούμενου έργου κατά το Α' εξάμηνο 2010, 10,1 εκ. € έναντι 7,0 εκ. € του 2010.

Εστιάζοντας στις δημοπρασίες δημόσιων έργων με προϋπολογισμό από 2 – 100 εκ. €, εξαιρώντας, δηλαδή, τα πολύ μεγάλα έργα διαπιστώνονται τα εξής:

Δημοπρασίες δημοσίων έργων Προϋπολογισμός: Άνω των 2 εκ. € Περίοδος: Α' εξάμηνο			
Έτος	Πλήθος έργων	Συνολικός προϋπολογισμός	Μέσος προϋπολογισμός
2005	232	3.906.388.492	16.837.881
2006	376	3.839.200.020	10.210.638
2007	200	2.244.513.160	11.222.566
2008	140	943.313.210	6.737.952
2009	152	2.208.087.610	14.526.892
2010	270	1.893.480.653	7.012.891
2011	153	1.549.595.065	10.128.072

Πηγή: ΣΑΤΕ

Δημοπρασίες δημοσίων έργων Προϋπολογισμός: Από 2 εκ. € - 100 εκ. € Περίοδος: Α' εξάμηνο			
Έτος	Πλήθος έργων	Συνολικός προϋπολογισμός	Μέσος προϋπολογισμός
2005	222	2.087.439.054	9.402.879
2006	367	2.726.600.020	7.429.428
2007	196	1.488.816.160	7.596.001
2008	140	943.313.210	6.737.952
2009	149	1.148.087.610	7.705.286
2010	270	1.893.480.653	7.012.891
2011	152	1.398.375.553	9.199.839

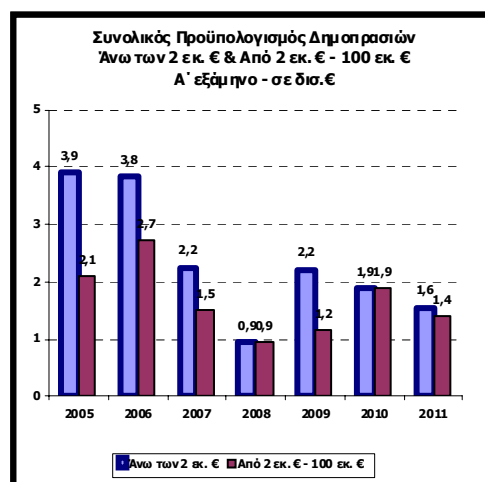
Πηγή: ΣΑΤΕ

- ✓ Κατά το Α' εξάμηνο 2011 το πλήθος των νέων δημοπρασιών ανήλθε σε 152, δηλαδή, κατά μόλις ένα λιγότερο από αυτό του συνόλου των δημοπρασιών άνω των 2 εκ. €.
- ✓ Συγκρινόμενο με το πλήθος των νέων δημοπρασιών προηγούμενων ετών οι νέες δημοπρασίες προϋπολογισμού από 2 εκ. € - 100 εκ. € κατά το Α' εξάμηνο 2011 εμφανίζονται σημαντικά χαμηλότερες ερισσότερες (-67,4% έναντι του 2010).
- ✓ Ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων αυτής της κατηγορίας το Α' εξάμηνο του 2010, ύψους 1,4 δισ. €, υπολείπεται του προηγούμενου εξαμήνου κατά 26% ωστόσο ξεπερνά το ανάλογο μέγεθος των ετών 2008, και 2009 (48,2% και 21,8, αντίστοιχα).
- ✓ Η μέση τιμή προϋπολογισμού ανά δημοπρατούμενο έργο, κατά το 2011 (9,2 εκ. €) είναι η δεύτερη πιο υψηλή όλης της περιόδου.

Από την ανάλυση των σχετικών στοιχείων διαπιστώνεται η ενδυνάμωση της σχετικής σημαντικότητας των έργων μικρού και μεσαίου προϋπολογισμού (2 – 100 εκ. €) έναντι των έργων πολύ μεγάλου προϋπολογισμού (άνω των 100 εκ. €), κατά τα πιο πρόσφατα έτη αφού το Α' εξάμηνο του 2010 το σύνολο των δημοπρασιών αφορά έργα προϋπολογισμού μέχρι και 100 εκ. €, απορροφώντας το 100% του αντίστοιχου συνολικού προϋπολογισμού, και το Α' εξάμηνο του 2011 τα έργα μέχρι 100 εκ. € απορροφούν πάνω από το 90% του συνολικού προϋπολογισμού έναντι του Α' εξαμήνου του 2009 οπότε και τα έργα μέχρι 100 εκ. € απορ-

ροφούσαν το 52% του συνολικού προϋπολογισμού από 2 - 100 εκ. €.

Επισημαίνεται η σημαντικότητα αυτής της διαφοροποίησης, αφού η τάση που είχε παγιωθεί τα έτη 2005-2009 ήταν υπέρ των πολύ μεγάλων έργων, πολιτική που επαναλαμβανόμενα είχε τονιστεί στις εξαμηνιαίες εκθέσεις του ΣΑΤΕ ότι δεν βοηθούσε αποτελεσματικά στην δημιουργία αναχώματος της επερχόμενης ύφεσης.

Πηγή: ΣΑΤΕ

Αναφορικά, όμως, με το σύνολο των δημοπρατούμενων έργων επαναλαμβάνεται η διαπίστωση των πρόσφατων εξαμηνιαίων εκθέσεων του ΣΑΤΕ περί ανεπάρκειας του διατιθέμενου ποσού που προϋπολογίζεται για τα δημόσια τεχνικά έργα στην Χώρα, αφού ο συνολικός προϋπολογισμός των νέων δημοπρασιών κατά το Α' εξάμηνο του 2011 ανήλθε σε ποσό υποδιπλάσιο των ετών 2005 και 2006 (1,6 έναντι 3,9 και 3,9 δισ. €, αντίστοιχα).

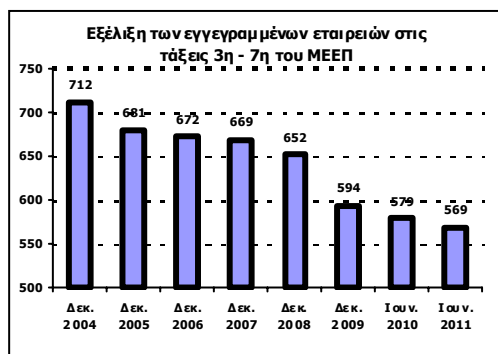
3.3 Εγγεγραμμένες Εταιρείες στο ΜΕΕΠ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου ΥΜΕΔΙ από το 2004 διαγράφηκαν από το Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων 143 εταιρείες 3^{ης} έως και 7^{ης} τάξης, δηλαδή, το 20% του συνόλου.

Διαχρονική εξέλιξη των εγγεγραμμένων εταιρειών στις τάξεις 3η έως και 7η του ΜΕΕΠ								
Τάξεις	Δεκ. 2004	Δεκ. 2005	Δεκ. 2006	Δεκ. 2007	Δεκ. 2008	Δεκ. 2009	Ιουν. 2010	Ιουν. 2011
7η	14	14	13	11	11	11	10	9
6η	51	48	46	45	41	37	37	35
5η	65	61	57	60	59	59	57	58
4η	102	102	113	116	130	148	150	146
3η	480	456	443	437	411	339	325	321
ΣΥΝΟΛΟ	712	681	672	669	652	594	579	569

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων Δ.15/Υπ..ΥΠΟΜΕΔΙ

Αυτή η τάση εκδηλώθηκε με εντονότερο ρυθμό κατά το 2009, αφού διαγράφηκαν 58 εταιρείες, ενώ κατά το 2010 ακόμη 21 από τις κατά συνθήκη μεγαλύτερες τεχνικές εταιρείες της ώρας διαγράφηκαν από το Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων. Κατά το τελευταίο έτος από τον Ιούνιο του 2010, έχουν διαγραφεί ακόμη 10 εταιρείες, ωστόσο πολύ περισσότερες (περίπου 19% του συνόλου) εκτιμάται ότι δεν έχουν ενημερότητα πτυχίου, δηλαδή, δεν μπορούν να λάβουν μέρος σε δημοπρασίες, καθιστώντας ανενεργό το πτυχίο τους.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων Δ.15/Υπ..ΥΠΟΜΕΔΙ

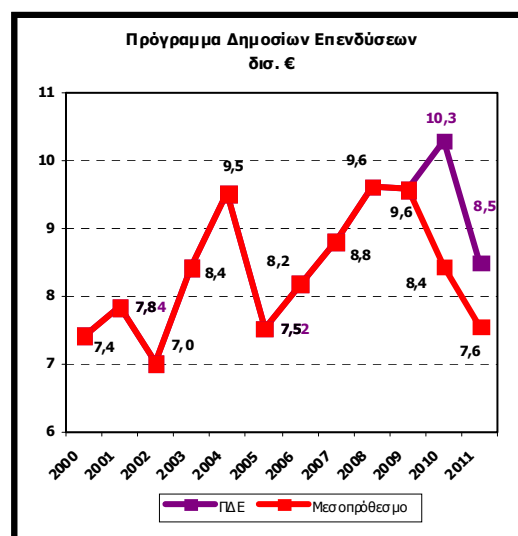
Αυτή η μείωση του πλήθους των εγγεγραμμένων στις τάξεις 3^η – 7^η εργοληπτικών εταιρειών δεν περιορίζεται σε μία συγκεκριμένη τάξη αλλά διαχέεται σχεδόν σε όλες τις τάξεις του ΜΕΕΠ,

πλην της 4^{ης} στην οποία οι εταιρείες διαχρονικά έχουν αυξηθεί κατά 43%.

Αντίθετη είναι η εικόνα στις τάξεις 7^η (-35,7%), 3^η (-33,1%), 6^η (-31,3%) και 5^η (-10,8%).

3.4 Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων – Μνημόνια Συνεργασίας

Στις Εξαμηνιαίες Εκθέσεις του ΣΑΤΕ έχει κατ' επανάληψη επισημανθεί η κρισιμότητα τόσο του ύψους του ΠΔΕ για την ελληνική οικονομία όσο και της αξιοπιστίας της οικονομικής πολιτικής σχετικά με την δέσμευσή της να εφαρμόσει ρητώς έναν εγκεκριμένο από την Ελληνική Βουλή Νόμο, όπως είναι ο Προϋπολογισμός. Δυστυχώς, η ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας και η εφαρμογή του Μνημονίου Συνεργασίας συντέλεσε τόσο το 2010 όσο και το 2011 στην υιοθέτηση της, επαναλαμβανόμενης, πολιτικής περικοπής των αναπτυξιακών πόρων που κάθε χρόνο προβλέπονται στους Ελληνικούς Προϋπολογισμούς λόγω αδυναμίας του Κράτους να τηρήσει τις δημοσιονομικές δεσμεύσεις του αναφορικά με τον εξορθολογισμό και την συγκράτηση των δημοσίων δαπανών.

Πηγή: ΣΑΤΕ, Προϋπολογισμός 2011, Μνημόνιο, Μεσοπρόθεσμο

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου για το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής, οι δαπάνες του ΠΔΕ δεν θα ξεπεράσουν τα 7,550 δισ.€ φέτος, δηλαδή, 950 εκ. € λιγότερα από ότι

Αναθεώρηση του ΕΣΠΑ με όφελος 14 δισ. €

Συμφωνήθηκε η αναθεώρηση και η επιτάχυνση του ΕΣΠΑ, που αναμένεται να δώσει "φιλί ζωής" στην ελληνική οικονομία. Τα βασικά σημεία της συμφωνίας είναι:

- Μείωση της εθνικής συμμετοχής στη συγχρηματοδότηση των έργων από 21% που είναι σήμερα σε 15%. Έτσι, τα 14 δισ. ευρώ σε σύνολο 20 δισ. ευρώ που παραμένουν στη διάθεση της Ελλάδας απεγκλωβίζονται προς την "πραγματική οικονομία".
 - Επανεκκίνηση των 5 μεγάλων οδικών έργων που λιμνάζουν λόγω "κατάρρευσης του κατασκευαστικού κλάδου (Ιόνια Οδός, βορειοδυτικός άξονας Πελοποννήσου, Ε65, άξονας Κόρινθος - Τρίπολη - Καλαμάτα και άξονας Μαλιακός-Κλειδί). Αυτό σημαίνει απεγκλωβισμό 11 δισ. ευρώ.
- Σύμφωνα με το Υπουργείο, θα πρέπει να γίνουν 2 αναγκαία βήματα:
- Οι αρμόδιες ελληνικές αρχές να οριστικοποιήσουν άμεσα το πλαίσιο εφαρμογής των συμβάσεων παραχώρησης με βάση τους ισχύοντες κανόνες της Ε.Ε.
 - Να αναθεωρηθεί το πλαίσιο συγχρηματοδότησης για τις συμβάσεις παραχώρησης που είναι ενταγμένες στο ΕΣΠΑ, το οποίο θα περιλαμβάνει το συνολικό κόστος της δημόσιας και ιδιωτικής δαπάνης. Με βάση την τροποποίηση αυτή θα καλυφθεί το σύνολο του κόστους των απαλλοτριώσεων.
- Κατά τον Μ. Χρυσοχοϊδη, η αναθεώρηση του πλαισίου θα ολοκληρωθεί το φθινόπωρο και η επανεκκίνηση των έργων αναμένεται στις αρχές του 2012.
- Ξεμπλοκάρονται 59 μεγάλα έργα προϋπολογισμού 5 δισ. ευρώ. Τη συστηματική παρακολούθηση των έργων θα αναλάβει ειδική ομάδα εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Ανάπτυξης. Η επανεκκίνηση των έργων προβλέπεται για το φθινόπωρο του 2011.
 - Προβλέπεται ενίσχυση των επιχειρήσεων με επιπρόσθετη απευθείας ρευστότητα ύψους 500 εκατ. ευρώ, ποσό που θα προέλθει από ανενεργά έργα.
- Αυξάνεται η τεχνική βοήθεια του ΕΣΠΑ ώστε να ενισχυθούν περίπου 3.000 αδύναμοι διαχειριστικά δικαιούχοι έργων και επιταχύνεται η απορρόφηση των προγραμμάτων του περιβάλλοντος και της διοικητικής μεταρρύθμισης.

Πηγή: ΕΞΠΡΕΣ

αρχικά είχε ψηφιστεί στον Προϋπολογισμό του έτους 2011. Καθώς, στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου 2011 έχουν εκταμιευθεί ενισχύσεις από το ΠΔΕ ύψους μόλις 2,1 δισ.€, αναμένεται επιτάχυνση της υλοποίησής του στη συνέχεια της χρονιάς, ακόμα και αν χρειαστεί πρόσθετη περικοπή του στο τέλος του έτους, προκειμένου να επιτευχθεί ο περιορισμός του ελλείμματος στην έκταση που είχε

τεθεί ως στόχος. Η αύξηση των δημόσιων επενδύσεων στο δεύτερο εξάμηνο του 2011 ευνοείται από την πλήρη ενεργοποίηση του νέου Αναπτυξιακού Νόμου.

Ωστόσο δεδομένων: α) των μεγάλων ληξιπροθέσμων οφειλών του Δημοσίου προς τις τεχνικές εταιρείες αλλά και προς άλλους δικαιούχους του ΠΔΕ καθώς και β) της πολύμηνης καθυστέρηση στην υλοποίηση της συμφωνίας με την ΕΕ για την εμπροσθοβαρή καταβολή των πόρων του ΕΣΠΑ σε συνδυασμό με γ) την σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση των συμφωνιών με την ΕΤΕπ ύψους 3 δισ. € για την χρηματοδότηση του σκέλους της εθνικής δαπάνης έργων του ΕΣΠΑ, προκειμένου να μην χαθούν και άλλοι κοινοτικοί πόροι, ενισχύεται ο προβληματισμός που επικρατεί στο χώρο των δημοσίων έργων.

Ήδη έχει γίνει αντιληπτό αυτό που υποστηρίζεται στις αναλύσεις και εκδόσεις του ΣΑΤΕ ότι η περικοπή του ΠΔΕ για την μείωση του ελλείμματος είναι μία ιδιαίτερα επιβλαβής για την ανάπτυξη της οικονομίας επιλογή, αφού η μείωση του ΑΕΠ που τελικώς επιφέρει είναι και μεγάλη και μόνιμη και μάλιστα για μακρά περίοδο με τελικό αποτέλεσμα το αντίθετο από τον στόχο. Βάρος θα πρέπει να δοθεί στην περιστολή των δαπανών της δημόσιας κατανάλωσης.

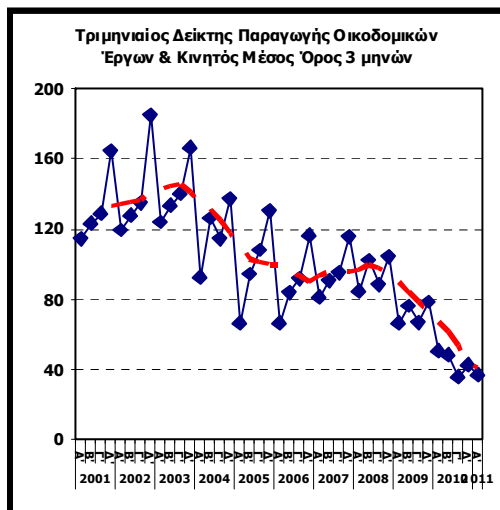
4. Ιδιωτικά έργα

4.1 Δείκτης Παραγωγής Οικοδομικών Έργων⁵

Η ανάλυση της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, βάσει του δείκτη παραγωγής οικοδομικών έργων αναδεικνύει ότι από το 2003 έως και το 2006, καταγράφεται διαρκής πτωτική τάση, με τη συνολική μείωση να φτάνει το 36,4%.

⁵ Ο Δείκτης Παραγωγής Οικοδομικών Έργων περιλαμβάνει μια σειρά από εργασίες που καλύπτουν όλη τη διαδικασία ως την τελική ανέγερση ενός ακινήτου, όπως κατεδάφιση κτιρίων, χωματουργικές εργασίες, κατασκευή κτιρίων, καλωδιώσεις και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις. Στα Οικοδομικά Έργα περιλαμβάνονται μονοκατοικίες, διπλοκατοικίες, πολυκατοικίες, ξενοδοχεία, κτίρια γραφείων, βιομηχανικά και εμπορικά κτίρια, κτίρια δημόσιων θεαμάτων, εκπαιδευτήρια, νοσοκομεία και λοιπά οικιστικά κτίρια. Ο εν λόγω δείκτης θεωρείται πιο αξιόπιστος για την απεικόνιση των μεταβολών στην οικοδομική δραστηριότητα, αφού τα στοιχεία του προκύπτουν από απευθείας έρευνα στις τεχνικές εταιρείες και αναφέρονται σε πραγματοποιηθείσα δραστηριότητα.

Η επιβολή ΦΠΑ στις οικοδομικές εργασίες ωθεί σε προσωρινή αναστροφή της τάσης την περίοδο 2007/6 (+9%), μέσω της επίσπευσης ολοκλήρωσης οικοδομών, ενώ από το Γ' τρίμηνο του 2008 και μετά καταγράφεται διαρκής μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας και μάλιστα με εντονότερο ρυθμό συγκριτικά με αυτόν της περιόδου 2003-2006, σημειώνοντας συνεχώς αλληπάλλληλα νέα χαμηλότερα επίπεδα ρεκόρ.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Κατά το Γ' τρίμηνο του 2010 ο δείκτης περιορίστηκε στην χαμηλότερη τιμή όλης της εξεταζόμενης περιόδου, 36, δηλαδή, μειωμένη κατά 46% έναντι του αντίστοιχης τιμής του Γ' τριμήνου του 2009, ενώ το Α' τρίμηνο του 2011 ο δείκτης, δοκιμάζοντας την 11 συνεχόμενη μείωσή του, λαμβάνει την αμέσως χαμηλότερη τιμή, 36,96, μειωμένος κατά 27,3% έναντι αυτής του Α' τριμήνου 2010.

4.2 Εξέλιξη βάσει των οικοδομικών αδειών για ιδιωτικά έργα.

Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της ΕΣΥΕ για την πορεία της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, κατά την περίοδο 2002-2007⁶ παρατηρήθηκαν τάσεις σταθεροποίησης των παραγγελιών

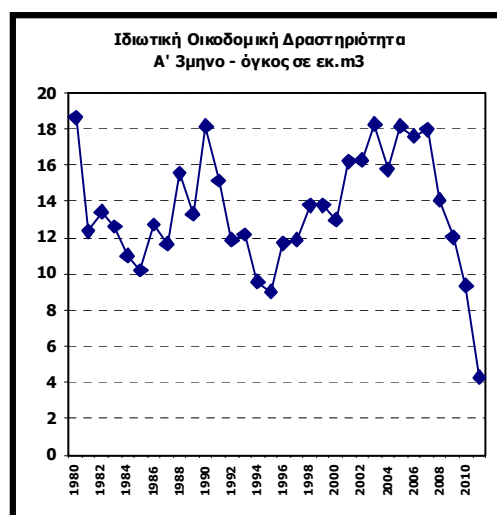
⁶ Η υπέρμετρη αύξηση στις οικοδομικές άδειες του έτους 2005 και στον όγκο που αντιστοιχεί σε αυτές, 102,2 εκ. m³ έναντι 75,6 το 2004, αύξησης που οφείλεται στην ανακοίνωση επιβολής ΦΠΑ στις πωλήσεις νεόδμητων διαμερισμάτων από 1/1/2006, γεγονός που ώθησε πολλούς ιδιώτες, επενδυτές και επαγγελματίες στην έκδοση οικοδομικών αδειών ώστε να επωφεληθούν της χρονικής συγκυρίας.

Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα οικονομικής συγκυρίας του **IOBE** (Ιούνιος 2011) οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις Ιδιωτικές Κατασκευές κινούνται πτωτικά και διαμορφώνεται στις 56 μονάδες που είναι σαφώς καλύτερη πρόβλεψη από την περσινή, (34,6). Οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου γίνονται λιγότερο απαισιόδοξες αλλά οι προβλέψεις για το επίπεδο προγράμματος εργασιών χάνουν 20 μονάδες υπεραντισταθμίζοντας τη θετική μεταβολή των προβλέψεων της απασχόλησης. Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας μειώνονται ακόμη περισσότερο σε 6,5 από 8.

Πηγή: IOBE

οικοδομής, βάσει του όγκου που αντιστοιχεί στις κατ' έτος άδειες, λίγο κάτω από τα επίπεδα των 80 εκατ. m³ ετησίως.

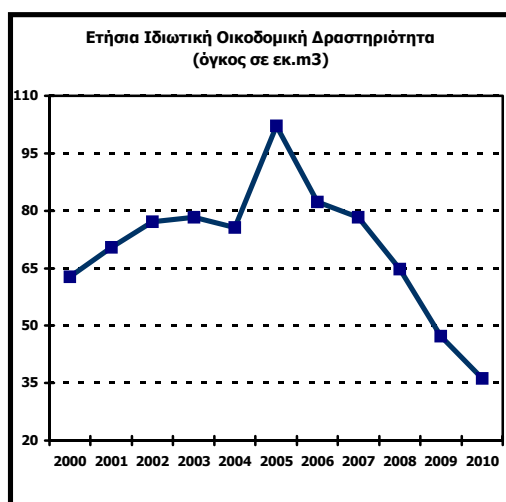
Η εξέλιξη κρίνεται αναμενόμενη, αφού ο κλάδος είχε επιτύχει να μεγεθύνεται με ταχείς ρυθμούς για οκτώ συνεχόμενα έτη (1996-2003, με εξαίρεση το 1999, κατά το οποίο παρατηρήθηκε μείωση κατά 8%, η οποία αποδόθηκε στην υπέρμετρη αύξηση του Χ.Α.Α. και την απότομη εντυπωσιακή πτώση που ακολούθησε).

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Κατά την περίοδο αυτή ο κλάδος χαρακτηριζόταν από συνεχή αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητάς του, με συνέπεια να βρίσκεται διαρκώς στα υψηλότερα επίπεδα δραστηριότητας των 25 τελευταίων ετών. Πλην, όμως, η τάση σταθεροποίησης ανατράπηκε πλήρως, ήδη από το 2008 και μάλιστα με διαχρονικά εντεινόμενο

ρυθμό. Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2011, η μείωση του όγκου που αντιστοιχεί στις εκδοθείσες οικοδομικές άδειες ανήλθε σε 54,5% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2010, κατά την οποία η μείωση ανερχόταν σε 22,3%, έναντι του 2009, περίοδος κατά την οποία η μείωση είχε ξεπεράσει το 14,5% έναντι του 2008. Η μείωση, δηλαδή, είναι συνεχής και διαχρονικά εντεινόμενη με αποτέλεσμα ο κλάδος να βρίσκεται σε παρατεταμένη κρίση.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Για να γίνει αντιληπτή η κρισιμότητα της κατάστασης στον κλάδο επισημαίνεται ότι κατά το πρώτο τρίμηνο του 2011 η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα, βάσει του όγκου που αντιστοιχεί στις κατ' έτος άδειες, ανέρχεται σε 4,25 εκ. μ3, δηλαδή όχι μόνο είναι η χαμηλότερη τιμή των τελευταίων τριάντα ενός ετών για τα οποία ο ΣΑΤΕ διαθέτει στατιστικά δεδομένα αλλά δεν φθάνει ούτε στο μισό της αμέσως επόμενης χαμηλότερης τιμής της περιόδου, 9,02 εκ. μ3 το πρώτο τρίμηνο του 1995.

Είναι φανερό ότι η ύφεση στην αγορά ακινήτων βαθαίνει μέσω και της πρωτόγνωρης πτωτικής τάσης στις «παραγγελίες» ιδιωτικών κτιριακών έργων, δεδομένο που έχει δημιουργήσει ασφυκτική κατάσταση στις τάξεις των επιχειρηματιών του χώρου αλλά και των τραπεζών.

Η πλειοψηφία των αναλυτών της αγοράς προβλέπει αρνητικότερες εξελίξεις στην αγορά των επαγγελματικών ακινήτων, ενώ η εμπιστοσύνη

Ελληνική Κτηματαγορά : Έρευνα ΟΠΑ

Επειδή οι προβλέψεις για την οικοδομική δραστηριότητα δείχνουν ότι για το 2011 δεν φαίνεται να αναστρέφονται, αυτό σημαίνει ότι η ανεργία από την οικοδομική δραστηριότητα θα αυξηθεί. Έτσι τα δεδομένα στην αγορά αυτή τη στιγμή είναι τα εξής:

1. Οι κατοικίες είναι υπερτιμημένες κατά 10%-30% σε σχέση με τα θεμελιώδη μεγέθη της ελληνικής οικονομίας.
2. Τα αποθέματα των απούλητων κατοικιών σε όλη τη χώρα έχουν ανέλθει στα 200.000 τουλάχιστον, φθάνοντας ενδεχομένως και τις 270.000.
3. Τα δημογραφικά στοιχεία δεν δίνουν αισιόδοξα μηνύματα για την κτηματαγορά. Η ανεργία εκτιμάται ότι θα αυξηθεί για το 2011 κα αρκετά νοικοκυριά έχουν περισσότερα από 1 άτομο άνεργο.
4. Τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια εκτιμάται ότι θα αυξηθούν και η πολιτική του φόβου των τραπεζών δεν θα αντέξει τη στρόφιγγα των δανείων άρα θα υπάρξει αυστηριοποίηση των κριτηρίων χρηματοδότησης.
5. Με συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος ίσως μέχρι το 2013 στους καταναλωτές και ασφαλώς και στους επενδυτές δεν ταιριάζει η ιδέα να αγοράζουν σε υπερεκτιμημένες τιμές τα ακίνητα και προφανώς αναμένουν αυτές να αρχίσουν να μειώνονται σημαντικά πριν προβούν σε αγορά.

Πηγή: ΚΕΡΔΟΣ

στον κλάδο κατακυλά, καθιστώντας την αβεβαιότητα το βασικό χαρακτηριστικό της. Ασφαλής πρόβλεψη σχετικά με τη διάρκεια της κρίσης είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί ωστόσο από τις απαντήσεις έρευνας του ΟΠΑ επικρατέστερη είναι η άποψη ότι θα ξεπεράσει τα δύο έτη ίσως και τα τρία.

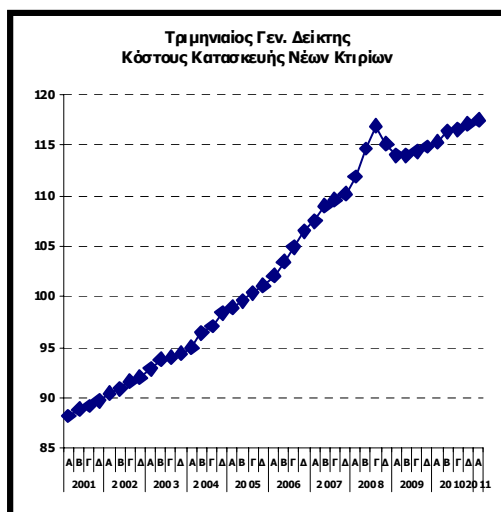
Στην ίδια έρευνα επαναλαμβάνεται η εκτίμηση ότι θα παρουσιαστεί σημαντική, για τα ελληνικά δεδομένα, και ταχεία μείωση των τιμών των ακινήτων, εντός της επόμενης διετίας, ενώ θα παρατηρηθεί και αύξηση των κατασχέσεων από αδυναμία αποπληρωμής δανείων, ως αποτέλεσμα της επερχόμενης αύξησης των επιτοκίων.

Σημαντικό ρόλο φαίνεται να παίζει και η ύπαρξη σημαντικού αδιάθετου αποθέματος κατοικιών και επαγγελματικών ακινήτων που, σύμφωνα και με τις νέες εκτιμήσεις έρευνας του Ο.Π.Α., παραμένει στα 200.000 στο σύνολο της χώρας, λόγω του μικρού ρυθμού απορρόφησής τους.

4.3 Εξέλιξη κοστολογικών στοιχείων οικοδομικής δραστηριότητας

Από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ διαπιστώνεται μια συνεχής αύξηση του γενικού δείκτη κόστους κατασκευής νέων κτιρίων την περίοδο από το 2000 ως και το Γ' τρίμηνο του 2008, αύξηση, η οποία σωρευτικά έφτασε στο 36,4% και η οποία αποδίδεται, κυρίως, στην κατά 43,5% αύξηση του κόστους των υλικών και παράλληλα στην κατά 27,3% αύξηση της αμοιβής της εργασίας.

Οι τιμές των κοστολογικών δεικτών κατά το Δ' τρίμηνο 2008 και Α' τρίμηνο 2009 εμφανίζουν για πρώτη φορά τάσεις μείωσης (-1,5% και -1,0%, αντίστοιχα), η οποία αποδίδεται, κυρίως, στην μείωση των τιμών υλικών κατά 2,8% και 1,2%, αντίστοιχα, με συνολικό αποτέλεσμα την μείωση του συνολικού δείκτη κόστους κατασκευής νέων κτιρίων κατά τα δύο αυτά τρίμηνα κατά 2,5%. Από το Γ' τρίμηνο του 2009 όμως οι κοστολογικοί δείκτες, έστω και ασθενικά, ανακάμπτουν, με τελικό αποτέλεσμα το Α' τρίμηνο του 2011 ο Γενικός Δείκτης κόστους κατασκευής νέων κτιρίων να λαμβάνει την υψηλότερη τιμή του (125) από το 2000 και μετά, αυξημένος κατά 1,9% έναντι του Α' τριμήνου του 2010, εξαιτίας της κατά 3,9% αύξησης του δείκτη τιμών υλικών.

Πηγή: ΣΑΤΕ, επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Οι διαπιστώσεις αυτές αναδεικνύουν την ισχυρή ακαμψία στην προοπτική μείωσης των τιμών, παρά την εμφανή τάση μείωσης της ζήτησης, αλλά και των παραγγελιών (οικοδομικές άδειες),

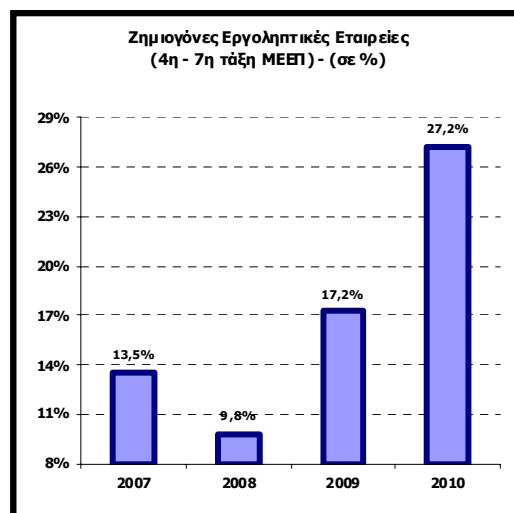
ενώ αποτυπώνεται, σε ένα βαθμό, και η εφαρμογή αυξημένων συντελεστών ΦΠΑ. Αξιοσημείωτη είναι η διαπίστωση ότι η αμοιβή της εργασίας παραμένει σχεδόν αμετάβλητη παρά το γεγονός της γενικευμένης ύφεσης στον κλάδο και της σημαντικότερης αύξησης της ανεργίας.

5. Ειδικά θέματα

5.1 Χρηματοοικονομική ανάλυση εργοληπτικών εταιρειών τάξεων 4^{ης} – 7^{ης} του ΜΕΕΠ⁷

Από την ολοκλήρωση της επεξεργασίας των ισολογισμών έτους 2010 των εργοληπτικών εταιρειών των τάξεων 4^{ης} έως και 7^{ης} του ΜΕΕΠ, την οποία έχει εκπονήσει ο ΣΑΤΕ, προκύπτουν οι ακόλουθες, αρκετά χρήσιμες, διαπιστώσεις:

- ✓ Σημαντικότερη αύξηση του ποσοστού των εργοληπτικών εταιρειών που εμφανίζουν ζημίες κατά το 2010 έναντι του 2009, 27,2% του συνόλου έναντι 17,2%, αντίστοιχα, γεγονός που συνηγορεί στην γενίκευση της κρίσης στον κλάδο των δημόσιων τεχνικών έργων, ακόμη και σε χρηματοοικονομικά υγιείς εταιρείες του κλάδου.

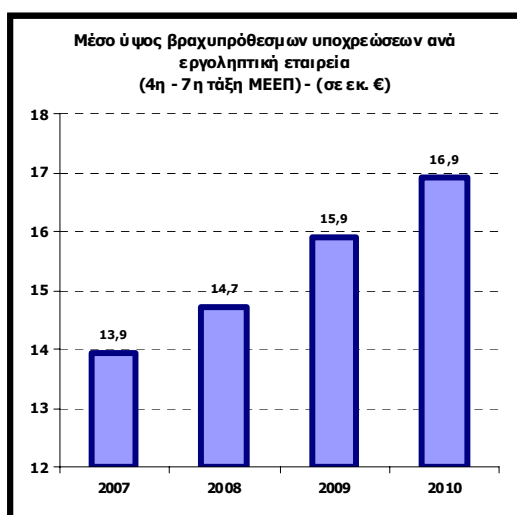
Πηγή: ΣΑΤΕ

- ✓ Επιδείνωση του μέσου μεγέθους των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 6,4% το

⁷ Στην ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία οικονομικών καταστάσεων 200 εταιριών για το 2006, 222 για το 2007, 225 για το 2008, 238 για το 2009 και 224 για το 2010.

2010 έναντι του 2009 – από 15,9 εκ. € σε 16,9 εκ. €, αντίστοιχα – καθώς και αύξηση των του μέσου μεγέθους των μ/μικρο-πρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 20,5% (από 4,7 εκ. € το 2009 σε 5,7 εκ. € το 2010), με αποτέλεσμα, κάθε εταιρεία των τάξεων 4^η – 7^η, κατά μέσο όρο, να χρωστά 22,6 εκ. € το 2010 έναντι 20,6 εκ. το 2009, αύξηση 9,4%.

συνολικών υποχρεώσεων το 2010 έναντι του 2009 κατά 9,4% και η μείωση του μέσου κύκλου εργασιών κατά 15,4% την ίδια περίοδο αναδεικνύει με τον καλύτερο τρόπο την γενίκευση της κρίσης στον κλάδο, υποδεικνύοντας σημαντικό και γενικευμένο πρόβλημα βιωσιμότητας της μέσης εργοληπτικής εταιρείας.

Πηγή: ΣΑΤΕ

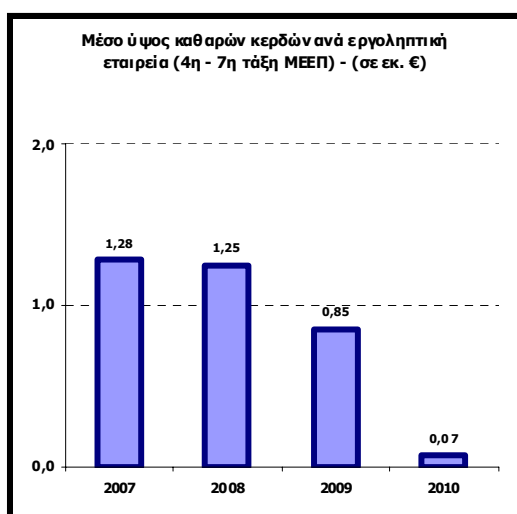

Πηγή: ΣΑΤΕ

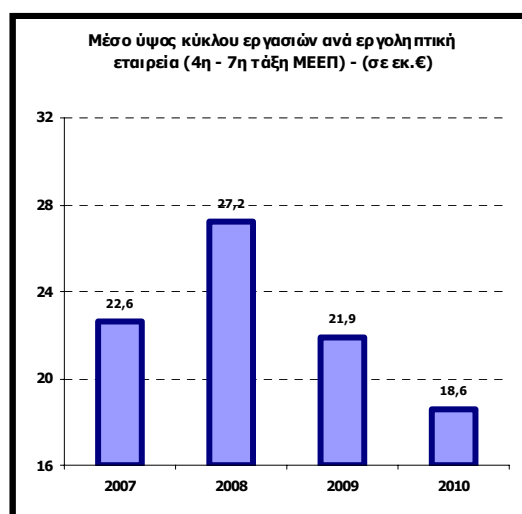
✓ Μείωση του μέσου κύκλου εργασιών των εταιρειών 4^{ης} – 7^{ης} τάξης του ΜΕΕΠ κατά 15,4% το 2010/2009, από 21,9 εκ. € το 2009 σε 18,6 εκ. € το 2010.

Αξίζει να τονιστεί ότι οι δύο τελευταίες διαπιστώσεις περί αύξησης του μέσου μεγέθους των

Συγκεκριμένα για πρώτη φορά τουλάχιστον κατά τα τελευταία 12 έτη, το ύψος του μέσου κύκλου εργασιών (18,6 εκ. €) υπολείπεται του μέσου μεγέθους των συνολικών υποχρεώσεων (22,6 εκ. €) γεγονός που σε σημαντικό βαθμό οφείλεται στην στάση πληρωμών του Δημοσίου.

Πηγή: ΣΑΤΕ

Πηγή: ΣΑΤΕ

Προϊόντα και υπηρεσίες για τους ασφαλισμένους
στο **Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων**

Στην Attica Bank

σχεδιάζουμε

το συμφέρον σας,
σαν να είμαστε μηχανικοί.

- **Στεγαστικά δάνεια**
με επιπλέον μείωση
του επιτοκίου
- **Καταναλωτικά δάνεια**
και πιστωτικές κάρτες
με ιδιαίτερα χαμηλά επιτόκια
- **Καταθετικοί λογαριασμοί**
με προσαυξημένο επιτόκιο

Αναστάσιος Σκόκος

Προϊστάμενος Επιχειρηματικών Σχέσεων
Επιχειρηματικού Κέντρου Ομήρου

@ www.atticabank.gr

☎ 210-366 9000

 attica bank
Ένα βήμα μπροστά